

PROJEKT STANOWISKA RP

*przygotowany w związku z art. 7 ustawy z dnia 8 października 2010 r.
o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem
Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 213, poz. 1395)*

Dotyczy	Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Ustanawiające zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (Akt w sprawie sztucznej Inteligencji) i zmieniające niektóre akty ustawodawcze Unii)	
	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wspieranie europejskiego podejścia do sztucznej inteligencji	
Data wpłynięcia wniosku z Parlamentu RP	7 czerwca 2021 r.	
Sygnatura dokumentu	Komisja Europejska	COM(2021)206 i 205
	Numer międzyinstytucjonalny	2021/0106(COD)
Procedura decyzyjna	Zwykła procedura ustawodawcza	
Tryb głosowania w Radzie UE	Większość kwalifikowana	
Instytucja wiodąca	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	
Instytucje współpracujące	Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii; Ministerstwo Edukacji i Nauki; Ministerstwo Infrastruktury; Ministerstwo Zdrowia; Ministerstwo Klimatu i Środowiska; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwo	

	Sprawiedliwości; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
--	--

Data przyjęcia przez KSE	20 lipca 2021 r.
---------------------------------	------------------

I. Cel projektu aktu prawnego

Komunikat Komisji Europejskiej (KE) do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Europejskiego Komitetu Ekonomicznego i Spraw Socjalnych oraz Komitetu Regionów adresowanego dla wsparcia Europejskiego podejścia do Sztucznej Inteligencji *Wspieranie europejskiego podejścia do sztucznej inteligencji*, opublikowany 21 kwietnia 2021 r., jest dokumentem wiodącym pakietu w sprawie sztucznej inteligencji przedstawiającym cel całego pakietu. Obejmuje on:

- 1) aktualizację *Skoordynowanego Planu na rzecz Sztucznej Inteligencji w UE*¹ oraz
- 2) *wniosek dot. rozporządzenia PE i RE ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (Akt w sprawie sztucznej inteligencji)*² Wniosek jest oparty na wariacie regulacji sztucznej inteligencji w postaci horyzontalnego instrumentu legislacyjnego uwzględniającego proporcjonalne podejście oparte na analizie ryzyka, zakładające współregulację w postaci kodeksów dobrych praktyk systemów sztucznej inteligencji nieobarczonych wysokim ryzykiem.

Pakiet zawiera ramy prawne dotyczące sztucznej inteligencji (AI), które mają zagwarantować bezpieczeństwo i prawa podstawowe obywateli oraz przedsiębiorstw, a tym samym przyczynić się do upowszechnienia AI oraz do zwiększenia inwestycji i innowacyjności w tej dziedzinie w całej Europie. Polska aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz rozwoju godnej zaufania sztucznej inteligencji,³ czego wyrazem jest, m.in. przyjęta w grudniu ub.r. *Polityka dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020*.⁴

W komunikacie podkreśla się, że w obliczu szybkiego rozwoju sztucznej inteligencji oraz globalnego kontekstu politycznego, w którym coraz więcej krajów intensywnie inwestuje w sztuczną inteligencję, UE musi działać jako jedność, aby wykorzystywać wiele szans, a z drugiej strony sprostać wyzwaniom jakie przynosi sztuczna inteligencja, uwzględniając przy tym podejście nastawione na przyszłość. Mając to na względzie, a także przyjmując orientację, też ekonomiczną, trzeciej drogi rozwoju sztucznej inteligencji w ramach określanych jako godna zaufania sztuczna inteligencja oraz, kierując się – w równym stopniu – chęcią

¹ Stanowi on aneks do komunikatu COM(2021)205- *Coordinated Plan on Artificial Intelligence 2021 Review* – przypis 1

² *Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Ustanawiające zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (Akt w sprawie sztucznej Inteligencji) i zmieniające niektóre akty ustawodawcze Unii)* (COM(2021)206) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>

³ Polska droga do strategii sztucznej inteligencji www.gov.pl/web/cyfryzacja/ai

⁴ Uchwała nr 196 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia „Polityki dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020” (MP poz. 23 z 2021) <https://monitorpolski.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/23> (dalej: „Polityka AI”)

zapobiegania wysokim zagrożeniom, jakie stwarza sztuczna inteligencja dla bezpieczeństwa i praw podstawowych, KE przedstawiła wniosek obejmujący zarówno ramy regulacyjne dotyczące sztucznej inteligencji, jak i zaktualizowany, strategiczny w wymiarze politycznym i inwestycji, skoordynowany plan dla rozwoju sztucznej inteligencji w UE.

Skoordynowany Plan dla sztucznej inteligencji z 2021 jest kolejnym krokiem aspiracji UE do przeprowadzenia w budowaniu godnej zaufania sztucznej inteligencji (*Trustworthy AI*). Plan ten jest oparty na solidnych podstawach współpracy pomiędzy KE a Państwami Członkowskimi, mającej miejsce od czasu przyjęcia pierwszej wersji Skoordynowanego Planu dla sztucznej inteligencji z grudnia 2018 r.⁵. Polska wspierała i wspiera te wysiłki od kwietnia 2018 r. co znalazło wyraz w wydaniu wspólnej deklaracji państw Grupy Wyszehradzkiej V4⁶, a także poprzez afiliację polskiego przedstawiciela do grupy niezależnych ekspertów wysokiego szczebla, tzw. *High Level Expert Group of the EC on AI* oraz grupy ekspertów państw członkowskich UE na rzecz *Artificial Intelligence and Digitalization Enterprise Investment (Sherpa Group)*. KE kontynuuje drogę uczynienia z UE światowej klasy centrum sztucznej inteligencji, przy jednoczesnym zapewnieniu, że sztuczna inteligencja jest skoncentrowana na człowieku w ramach oryginalnego podejścia kształtowania godnej zaufania sztucznej inteligencji zarówno w wymiarze ludzkim, społecznym jak i naukowym, ekonomicznym i politycznym. Godna zaufania sztuczna inteligencja jest swoistym znakiem jakości sztucznej inteligencji projektowanej, rozwijanej i stosowanej w UE lub poza nią. Czynnikiem mającym ją wspierać jest polityka zarządzania danymi, zasobami infrastruktury, polityka inwestycyjna oraz polityka wsparcia talentów i rozwoju zaawansowanych kompetencji. Opublikowana w lutym 2020 r. Biała Księga KE w sprawie sztucznej inteligencji przedstawiła koncept rozwoju sztucznej inteligencji w Europie, opartej na stworzeniu ekosystemu doskonałości i zaufania. Aktualny komunikat stanowi kamień milowy w obu wymiarach tej polityki regulacyjnej i inwestycyjnej.

KE biorąc pod uwagę potencjał sztucznej inteligencji promuje jej rozwój i wdrażanie. Wsparciem dla polityki KE ma być program Cyfrowa Europa⁷ oraz Horyzont Europa⁸, za których pośrednictwem KE planuje inwestycje w wymiarze 1 mld EUR rocznie i zmobilizowanie dodatkowych inwestycji z sektora prywatnego i Państw członkowskich UE do osiągnięcia 20 mld EUR rocznie w ciągu dekady. Równolegle KE zamierza wspierać kierunki wyznaczone Komunikatem poprzez program Europejskiego Kompas cyfrowego na rzecz wzmocnienia transformacji cyfrowej przedsiębiorstw, wsparcia obywateli dla zrównoważonej i lepiej prosperującej cyfrowej przyszłości. Kluczem tego programu jest rozwój umiejętności, nie tylko cyfrowych, ale zaawansowanych, zarządzanie publicznymi usługami cyfrowymi, bezpieczna i zrównoważona infrastruktura cyfrowa wokół danych i systemów brzegowych i chmurowych systemów obliczeniowych (*edge i cloud computing*), a także transformacja cyfrowa sektora prywatnego, w tym MŚP. Jednocześnie wsparcie innowacji sztucznej inteligencji jest ściśle powiązane z wdrożeniem Europejskiej Strategii w zakresie danych, w tym tzw. Data Act⁹, projektu legislacyjnego Komisji, który ma zostać opublikowany w IV kwartale 2021r., a którego

⁵ COM(2018)795 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:795:FIN>

⁶ www.gov.pl/web/cyfryzacja/stanowisko-grupy-wyszehradzkiej-dotyczace-sztucznej-inteligencji

⁷ DEP <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

⁸ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

⁹ COM (2020) 767

priorytetem będzie zwiększenie sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystania przez sektor publiczny i prywatny w szczególności przez MŚP, także zwiększenie możliwości wykorzystania danych prywatnych przez sektor publiczny.

Projektowane nowe rozporządzenie dla ram regulacyjnych AI będzie działać w połączeniu z rewizją dotychczasowych przepisów dotyczących bezpieczeństwa produktów, a w szczególności z projektem rozporządzenia ws. produktów maszynowych, które zastąpi obecnie obowiązującą dyrektywę maszynową¹⁰. Wprowadzając wiele zmian w przepisach dyrektywy maszynowej, nowy projekt dotyczy, m.in. zagrożeń bezpieczeństwa nowych technologii, w tym zagrożeń wynikających ze współpracy człowieka z robotem, zagrożenia cybernetyczne mające wpływ na bezpieczeństwo oraz autonomiczne maszyny. Ramy prawne wnioskowanego rozporządzenia w sprawie sztucznej inteligencji są uzupełnieniem dla strategii cyberbezpieczeństwa¹¹, planu działania na rzecz edukacji cyfrowej¹², projektu rozporządzenia o usługach cyfrowych (DSA) oraz projektu rozporządzenia o rynkach cyfrowych (DMA)¹³ czy wreszcie planu na rzecz demokracji europejskiej¹⁴.

Co istotne promowane ramy prawne dla sztucznej inteligencji zostaną uzupełnione o prawodawstwo mające na celu dostosowanie odpowiedzialności w obszarze sztucznej inteligencji, tym odpowiedzialności za produkt oraz rewizję dyrektywy ogólnego bezpieczeństwa produktów. O uzupełnienie takie Polska wnosiła w stanowisku dotyczącym białej księgi ws. sztucznej inteligencji z 2018 r.¹⁵.

Ważne jest, że nowo przyjęty przez KE instrument odbudowy i odporności (RRF)¹⁶ umożliwi UE urzeczywistnienie jej ambicji, aby stać się inicjatorem skoordynowanego podejścia do rozwoju godnej zaufania sztucznej inteligencji (*Trustworthy AI*). RRF będzie centralnym elementem planu naprawczego UE w związku z pandemią, który zapewni bezprecedensową kwotę 672.5 mld EUR w postaci pożyczek i dotacji w celu wsparcia reform Państw Członkowskich. Co najmniej 20% tych środków zostanie przeznaczony na działania wspierające cyfryzację, co stanowi kwotę ponad 134 mld EUR w cyklu życia RRF¹⁷. Co ważne, RRF może być wykorzystany do zwiększenia inwestycji państw członkowskich UE w obszar sztucznej inteligencji i wsparcie innowacji, badań i testowania tak, aby przyspieszony rozwój i wykorzystanie sztucznej inteligencji przyczyniały się do ożywienia gospodarczego i społecznego oraz poprawiały konkurencyjność gospodarki europejskiej w dłuższej perspektywie, co jest także istotą Polityki dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020. Jak sugeruje KE, szansa jest tym większa, że finansowanie w ramach RRF zostanie wzmocnione o środki z programu „Cyfrowa

¹⁰ COM (2021) 202

¹¹ Strategia cyberbezpieczeństwa UE, opublikowana, 16 grudnia 2020r., JOIN (2020) 18

¹² *Plan działania w zakresie edukacji cyfrowej 2021-2027*, COM (2020) 624

¹³ Komunikat prasowy w sprawie nowych zasad dla platform cyfrowych, opublikowany 15 grudnia 2020 r., IP/20/2347

¹⁴ COM (2020) 790

¹⁵ *BIAŁA KSIĘGA w sprawie sztucznej inteligencji Europejskie podejście do doskonałości i zaufania* COM/2020/65 final/2

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en

¹⁷ KE określa strategiczne wytyczne dotyczące wdrażania procedury naprawy i odporności, *Roczna strategia zrównoważonego wzrostu gospodarczego na rok 2021* (COM(2020)575)

Europa” oraz programu „Horyzont Europa”, a także wpłynie na zwiększenie finansowania projektów innowacyjnych w ramach Funduszu Spójności.

Podkreślenia wymaga, że Skoordynowany Plan na rzecz AI i ramy regulacyjne są częścią wysiłków UE na rzecz bycia aktywnym graczem na międzynarodowych i wielostronnych forach w dziedzinie cyfryzacji technologii i światowym liderem w promowaniu godnej zaufania sztucznej inteligencji oraz na rzecz zapewnienia spójności między działaniami zewnętrznymi UE a polityką wewnętrzną. Obejmują one działania w relacjach z państwami trzecimi w obszarze bezpieczeństwa, inwestycji, handlu, w tym cyfrowego, normalizacji i wpływu geopolitycznego, np. w ramach OECD, UNESCO, WTO, ITU, Rady Europy.¹⁸

II. Stanowisko RP

I. Wstęp

Komunikat KE w sprawie aktualizacji Skoordynowanego Planu UE dla sztucznej inteligencji, połączony z publikacją propozycji ws. harmonizacji reguł dotyczących systemów sztucznej inteligencji i propozycją nowego rozporządzenia ws. produktów maszynowych **wieńczy kolejny etap budowania przez UE trzeciej drogi rozwoju systemów AI, opartej o ramy etyczne ujęte w koncepcję godnej zaufania sztucznej inteligencji (*Trustworthy AI*)** obok podejścia użytecznego czy spójności społecznej reprezentowanego przez inne bloki społeczno-gospodarcze. **Koncepcja ta to także swoisty znak handlowy promujący ponadregionalne zaufanie do produktów pochodzących z UE i stosowanych na jej terytorium.**

Komunikat realizuje wiele postulatów Polski wyrażonych we wspólnej deklaracji państw V4 z kwietnia 2018 r., m.in. budowania ambitnej polityki UE w obszarze AI opartej na kształtowaniu zaufania do technologii AI oraz otwartych ram prawnych dla innowacji, w tym dopuszczeniu stosowania eksperymentów w ramach sandboxów, a także wskazuje na potrzebę określenia reguł odpowiedzialności prawnej AI (co nie jest przedmiotem przedstawionej aktualnie regulacji).

Rząd RP popiera wysiłki UE na rzecz koordynacji polityki i inwestycji w sztuczną inteligencję mające na celu zwiększenie szans i zapewnienie globalnej konkurencyjności oraz wejścia UE na drogę przywództwa w rozwoju sztucznej inteligencji w ramach koncepcji godniej zaufania sztucznej inteligencji (*Trustworthy AI*). Rząd RP wspiera wysiłki UE **w tworzeniu uniwersalnych standardów prawnych dla sztucznej inteligencji opartych na godności człowieka i prawach podstawowych, bezpieczeństwie i etyce, a także uwzględniających potrzebę tworzenia środowiska polityki i inwestycji wspierających wytwarzanie i stosowanie AI, która poddana jest zasadzie nadzorczej roli człowieka, z uznaniem priorytetu wspierania innowacyjności rynku według proporcjonalnej i stopniowalnej oceny korzyści i ryzyk zastosowań AI.**

¹⁸ W szczególności należy przywołać tu: Zasady OECD dotyczące sztucznej inteligencji przyjęte w zaleceniu Rady OECD (OECD/LEGAL/0449) w 2019 r. przez kraje OECD; forma G7, G20; projekt zalecenia UNESCO w sprawie etyki sztucznej inteligencji; prace Rady Europy w obszarze rama prawnych dla sztucznej inteligencji dla ochrony praw człowieka, demokracji i praworządności, AI for Good Global Summit ITU czy prace standaryzacyjne w ramach forów międzynarodowych organizacji normalizacyjnych, takich jak ISO i IEEE (np. ISO/IEC JTC 1/SC 42 i IEEE)

Rząd RP z całą mocą podziela wysiłki UE na rzecz skoordynowania zasobów i inicjatyw w obszarach wytwórstwa i zastosowań AI, aby wykorzystać szanse związane ze sztuczną inteligencją dla gospodarki, społeczeństwa, środowiska oraz w promocji wartości europejskich w obszarze AI na całym świecie, w tym sztucznej inteligencji zorientowanej na człowieka.

Stąd kontynuując założenia Skoordynowanego Planu dla rozwoju AI w UE przyjętego w 2018 r., Rząd RP przyjął dokument strategiczny „Polityka dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020”, jako inicjatywę budowania polskiego ekosystemu AI oraz wsparcia wysiłków UE w obszarze sztucznej inteligencji na polu kształtowania wspólnego, niepodzielonego, jednolitego rynku UE i wspólnego zrozumienia potrzeby interwencji regulacyjnych kompleksowo podejmujących różne obszary oddziaływania sztucznej inteligencji na rynek, sprawy publiczne, badania i naukę, środowisko, społeczeństwo i autonomię człowieka.

Podstawą stanowiska Rządu RP jest poparcie podejścia opartego na zbalansowaniu korzyści i ryzyka w cyklu życia AI ujętych w ramy prawne i etyczne otwarte dla innowacji w obszarze sztucznej inteligencji. Kluczem do wzmocnienia UE w globalnej rywalizacji jest właśnie połączenie adekwatnej dla tego wyzwania interwencji w obszarze polityki i inwestycji oraz interwencji w obszarze regulacji. Rząd RP popiera wizję KE, że kluczem do sukcesu, aby wykorzystać możliwości oferowane przez sztuczną inteligencję oraz wesprzeć europejskie oparte na wartościach podejście do sztucznej inteligencji jest skoordynowane działanie i zaangażowanie UE, Państw członkowskich UE i podmiotów prywatnych.

Rząd RP popiera cztery kierunki interwencji przedstawione w aktualizacji Skoordynowanego Planu dla AI:

- 1) ustanowienie ram współpracy i udrożnienie dostępu do zaufanych przestrzeni danych i infrastruktury obliczeniowej z pożytkiem dla MŚP; przy czym dla Polski istotne jest aby włączeniu podlegały także przedsiębiorstwa mikro i startupy, reprezentujące największy potencjał wytwórczy i wdrożeń systemów sztucznej inteligencji; w tym obszarze wsparcie finansowe jest dedykowane szczególnie w *Recovery and Resilience Fund* oraz funduszach spójności;
- 2) wsparcie dla badań i rozwoju sztucznej inteligencji od laboratoriów po rynek poprzez ustanowienie centrów doskonałości i partnerstw w zakresie sztucznej inteligencji danych czy robotyki (*Centres of Excellence*), również poprzez zapewnienie ułatwień dostępności testów i eksperymentów i wdrożeń (TEFs), a także europejskich centrów innowacji cyfrowych (eDIHs), których celem ma być wsparcie MŚP (dla Polski MMŚP) i administracji publicznej w podejmowaniu działań w obszarze sztucznej inteligencji i innych technologii przełomowych – współfinansowanych z programu *Horizon Europe* oraz *Digital Europe*;
- 3) zapewnienie, aby sztuczna inteligencja działała dla ludzi i była siłą dobra w społeczeństwie, poprzez wspieranie jej wytwórstwa i wprowadzania na rynek UE jako zorientowanej na człowieka, zrównoważonej, bezpiecznej, *inclusive* (przeznaczonej dla każdego), dostępnej i godnej zaufania. Wsparciem dla osiągnięcia tego celu są ramy regulacyjne mające zapewnić zaufanie do systemów sztucznej inteligencji wraz z promocją na arenie globalnej podejścia opartego na wartościach, a także wychowanie talentów i poprawienie umiejętności, nie tylko cyfrowych, niezbędne dla rozwoju godnej zaufania sztucznej inteligencji;

- 4) budowanie strategicznego przywództwa w sektorach o dużym wpływie i potencjale dla UE, jak zmiany klimatyczne i środowiskowe, zdrowie, sektor publiczny, robotyka – w znaczeniu przemysłu przyszłości, mobilność – w znaczeniu transportu, logistyki i *smart communities*, bezpieczeństwa, spraw wewnętrznych i rolnictwa.

Rząd RP podziela diagnozę KE, że kompetencje gospodarcze i regulacyjne UE, wspólne działania aktorów rynku UE, koordynacja i inwestycje mają ogromny potencjał, aby zapewnić przemysłowi europejskiemu konkurencyjną przewagę i pobudzenie rynku wewnętrznego, a nadto recepcje standardów UE dla godnej zaufania sztucznej inteligencji w perspektywie globalnej oraz zapewnić, że rozwój, absorpcja i rozpowszechnianie sztucznej inteligencji są równoważone i oparte na wartościach, zasadach i prawach chronionych w UE dla pożytku wszystkich osób oraz środowiska.

II. Stanowisko kierunkowe wobec Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wspieranie europejskiego podejścia do sztucznej inteligencji”

1. Ocena ogólna

Mając powyższe na uwadze, Rząd RP z zadowoleniem przyjmuje wspólnie ogłoszone inicjatywy dotyczące ram regulacyjnych w zakresie AI (*Artificial Intelligence Act*) oraz zaktualizowany skoordynowany plan na rzecz AI. Rząd RP stoi na stanowisku, że stworzenie solidnych ram regulacyjnych w zakresie AI pozwoli na wzmocnienie jednolitego rynku, jak i pozycji całej Unii Europejskiej w tym zakresie, na forum międzynarodowym.

Rząd RP stoi na stanowisku, że dla większej spójności z opublikowanymi wcześniej dokumentami, szczególnie z *Przewodnikiem Etycznym dla Godnej Zaufania Sztucznej Inteligencji*, wśród pożądanych i wymaganych cech systemów AI jak: *human-centric, trustworthy, secure, sustainable and inclusive* należy podkreślić solidność i wyjaśnialność (*robust and explainable*).

2. Kuratela zarządzaniem danymi (*stewardship of data governance*)

Podstawą rozwoju AI w UE jest zapewnienie dostępu do dużych zasobów danych o wysokiej wartości, w otwartych i interoperacyjnych formatach umożliwiających odczyt maszynowy i udostępnianych przez API. Dlatego też warto zwrócić uwagę na prowadzone na forum krajowym i europejskim działania mające na celu zwiększenie podaży danych.

Rząd RP od lat podejmuje liczne działania, legislacyjne oraz pozalegisłacyjne, których celem jest zwiększenie dostępności i jakości danych, co bezpośrednio służy rozwojowi sztucznej inteligencji.

Przedstawienie przez KE pakietu legislacyjnego ws. sztucznej inteligencji wpisuje się również w działania prowadzone na poziomie UE. Należą do nich, oprócz uchwalonej w 2019 r.

dyrektywy o otwartych danych, przede wszystkim Europejska strategia w zakresie danych¹⁹, projekt rozporządzenia w sprawie europejskiego zarządzania danymi²⁰, a także oczekiwane inicjatywy legislacyjne w postaci projektu rozporządzenia ws. danych o wysokiej wartości oraz „aktu o danych” (*Data Act*), których przedstawienie planowane jest jeszcze w 2021 roku. Wszystkie te instrumenty mają na celu poprawę ilości i jakości danych, a także zwiększenia do nich dostępu i ułatwienie ich wymiany i ponownego wykorzystania. Działania te mają przyczynić się do wsparcia budowy gospodarki opartej na danych, która jest z kolei podstawą rozwijania rozwiązań opartych na sztucznej inteligencji.

3. Prawa podstawowe

Niezależnie od niewątpliwych korzyści, które niesie za sobą wykorzystanie sztucznej inteligencji, wdrażanie AI wiąże się również z szeregiem wyzwań i ryzyk dla praw podstawowych. W związku z powyższym Rząd RP w pełni podziela zaprezentowaną w projektach opinię, zgodnie z którą ramy regulacyjne AI powinny być budowane w oparciu o zasady bezpieczeństwa i ochrony praw podstawowych, w ten sposób zapewniając zaufanie do rozwoju i wykorzystywania sztucznej inteligencji.

4. Etyka wraz z ochroną danych osobowych

Rząd RP podkreśla, że wzmocnienie fundamentów zasad etycznych AI wzmocni zaufanie do nowych regulacji i rozwiązań. Dlatego też należy cały czas podkreślać i wdrażać rozwiązania, pozwalające na stosowanie AI zgodnie z wartościami i zasadami prawnymi UE, w tym z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE („RODO”) i zobowiązaniami międzynarodowymi Unii.

Zgodnie z twierdzeniami zawartymi w projektach, sztuczna inteligencja może się rozwijać tylko wtedy, gdy istnieje dostęp do danych. Jednocześnie jako główne zagrożenia związane z AI zostały wskazane kwestie związane z ochroną praw podstawowych (w tym przepisów dotyczących ochrony danych osobowych i prywatności oraz niedyskryminacji), a także kwestie związane z bezpieczeństwem. Jeżeli zatem UE chce rozwijać rozwiązania AI, które mogą się przyczynić do ogólnego dobrobytu obywateli, to szczególną uwagę należy przyłożyć do tego, aby ramy regulacyjne AI były oparte o rozwiązania minimalizujące ryzyko dla ochrony praw podstawowych, w tym ochrony danych osobowych.

Z perspektywy danych osobowych na dyskusję zasługuje organizacja europejskich wspólnych przestrzeni danych czy tzw. piaskownic regulacyjnych („*regulatory sandboxes*”) w zakresie, m.in. podstaw prawnych, odpowiednich zabezpieczeń czy ich organizacji prawnej i technicznej. W obecnym brzmieniu przepisy dotyczące, tzw. piaskownic regulacyjnych nie są

¹⁹ Komunikat Komisji „Europejska strategia w zakresie danych” COM(2020) 66 final

²⁰ Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego zarządzania danymi (akt w sprawie zarządzania danymi) COM(2020) 767 final

wystarczająco przejrzyste, a ich relacja do przepisów RODO nie jest jednoznaczna. Przepisy nie określają, m.in. następujących kwestii: (i) w jakich okolicznościach, przy użyciu jakich (dodatkowych) kryteriów wazone są interesy osób, których dane dotyczą, oraz (ii) czy systemy AI będą wykorzystywane wyłącznie w ramach piaskownicy, czy też w innych środowiskach. Regulacja ta wymaga jeszcze kompleksowej analizy i ewentualnego dostosowania, w zgodzie z RODO i zasadami ochrony danych osobowych. Tworząc przepisy dotyczące, tzw. piaskownic regulacyjnych należy zapewnić ich przejrzystość, pewność prawa i wykonalność, aby stanowiły one narzędzia innowacji dostępne w ramach wspólnych i skoordynowanych ram w całej Unii Europejskiej.

Rząd RP postuluje, aby w działaniach zmierzających do jak najszybszego i najefektywniejszego rozwoju AI pamiętać o wartości danych nie jako „paliwa” AI, ale powietrza rozwojowego dla AI i wartości danych jako dobra wspólnego i indywidualnego, społeczeństw i poszczególnych obywateli, w poszanowaniu prywatności i ochrony danych osobowych. Jednocześnie, podczas kształtowania ram regulacyjnych AI, należy mieć na uwadze, aby wymogi stawiane twórcom i użytkownikom systemów AI w zakresie zapewnienia odpowiednich zabezpieczeń nie doprowadziły do nadmiernych utrudnień w skutecznej realizacji celów postawionych przed narzędziami wykorzystującymi AI, tym samym obniżając ich produktywność.

5. Sprawy wewnętrzne

W ocenie Rządu RP uzasadnione i akceptowalne byłoby przyjęcie podejścia przewidującego wydzielenie problematyki wykorzystania narzędzi sztucznej inteligencji w systemach wspierających realizację zadań w obszarze ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego, porządku publicznego, zarządzania granicą, migracją oraz azylem z przedmiotowego projektu rozporządzenia i uregulowanie jej w ramach odrębnego aktu prawnego. W przypadku braku woli politycznej większości państw członkowskich UE, Rząd RP nie wyklucza zachowania przepisów regulujących tą sferę w rozporządzeniu ogólnym, przy czym będzie dążył do uwzględnienia szczególnych uwarunkowań ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego oraz specyfiki roli organów co tego celu powołanych.

Rząd RP uważa, iż niezbędne jest tworzenie warunków rozwoju efektywnych narzędzi analitycznych i statystycznych, które- oprócz wspierania działania służb porządku publicznego oraz organów migracyjnych i azylowych w zakresie przewidywania i prognozowania, przeciwdziałania i zwalczania przestępczości, kontroli granic czy legalizacji pobytu cudzoziemców- będą umożliwiały dostęp do informacji statystycznych, efektywną pracę z danymi, w tym ich analizę i prognozowanie trendów oraz tendencji i monitorowanie zjawisk bieżących, żeby odpowiednio dostosować zasoby, infrastrukturę, zmiany prawne itp. Dalszy ich rozwój jest niezbędny z uwagi na konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa obywateli wobec nowych wyzwań i zagrożeń, niemniej jednak wysiłki powinny koncentrować się na adekwatnym i proporcjonalnym stosowaniu nowoczesnych technologii takich, jak sztuczna inteligencja, przy zachowaniu wysokiego poziomu ochrony praw podstawowych osób. Rząd RP opowiada się za wyważonym podejściem i przyjęciem jasnych zasad, określających niezbędne wymogi i zabezpieczenia, ale unikających niepotrzebnego obciążenia podmiotów publicznych, z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z realizacji ustawowych zadań organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

6. Talenty i kompetencje zawodowe w obszarze AI

Komunikat wraz z załącznikami oraz projektem rozporządzenia słusznie podkreśla znaczenie rozwoju kompetencji cyfrowych i proponuje narzędzia mające zapewnić Europie stały napływ specjalistów, w tym z obszaru AI. Rząd RP pragnie jednak zauważyć, że obok tych działań konieczne są formy przeciwdziałania nadmiernemu odpływowi wysoko wykwalifikowanych specjalistów za granicę, np. do USA, czy Chin. Problem ten jest szczególnie nasilony w mniej zasobnych państwach członkowskich, które mają trudności z zapewnieniem takim specjalistom konkurencyjnych warunków pracy.

Rząd RP uważa również, że dbając o zwiększenie udziału kobiet w rozwoju AI, należy zapewnić, że środki stosowane w tym celu nie będą prowadziły do działań, które można uznać za dyskryminacyjne (np. preferowanie kandydatów o niższym poziomie kompetencji wyłącznie na bazie płci). Promowanie równości płci jest ważkim postulatem, jednak istotnym jest, aby jego realizacja miała realną wartość i nie ograniczała się np. do wskazywania kobiet na stanowiska kierownicze wyłącznie w celu zaspokojenia wymogów.

7. Badania podstawowe

W opinii Rządu RP wsparcie dla badań podstawowych nad AI nie powinno być zaniedbane na żadnym etapie. Potrzebnych jest więcej form zachęcania do działań multidyscyplinarnych, realizowanych przez zespoły międzynarodowe. AI niemal z definicji wymaga podejścia interdyscyplinarnego, dlatego budowa i zacieśnianie kontaktów pomiędzy zespołami badawczymi z różnych państw byłoby korzystne dla całego ekosystemu.

8. Ochrona zdrowia

Rząd RP zgadza się z istotnym znaczeniem sztucznej inteligencji w ochronie zdrowia, szczególnie w obszarze diagnostyki i rozpoznawania obrazów medycznych. W tym kontekście Rząd RP realizuje strategiczny program badań naukowych i prac rozwojowych INFOSTRATEG, realizowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Jego celem jest opracowanie generycznych rozwiązań opartych na sztucznej inteligencji w celu późniejszego ich wdrożenia na rynek, a jeden z tematów konkursowych poświęcony jest analizie obrazów medycznych z wykorzystaniem AI

9. Efektywność energetyczna

Odnosząc się pozytywnie do postulatów zwiększenia efektywności energetycznej systemów AI i powiązanej z nimi infrastruktury, jak również stosowania czystej energii Rząd RP pragnie zwrócić uwagę, że nie wszystkie państwa mają możliwość zasilania infrastruktury obliczeniowej ze źródeł odnawialnych czy z wykorzystaniem energetyki jądrowej, co powinno być wzięte pod uwagę podczas formułowania konkretnych wymogów.

10. Rolnictwo

Rząd RP pozytywnie ocenia ogólne uwzględnienie rolnictwa w wizji rozwoju sztucznej inteligencji w UE. Zgodnie ze "Strategią zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030" - stanowiącą podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele i działania w perspektywie roku 2030 – Rząd RP stawia na tworzenie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie w powiązaniu z sektorem przetwórstwa rolno-spożywczego. Również tego typu synergia – jako element przewagi konkurencyjnej UE – Rząd RP rekomenduje podkreślić w aktualizacji Skoordinowanego Planu dla AI.

Rozwiązania z kategorii AI mogą posłużyć również do prowadzenia bieżącej i wartościowej analizy danych gospodarczych i rynkowych dotyczących sektora rolno-spożywczego (takie jak dane, np. FADN, GUS, ceny rynkowe, dane z giełd towarowych itp.). Powyższe dane w chwili obecnej są jednak rozproszone i stanowią odrębne zbiory, które wymagają zintegrowania i wystandaryzowania w przyszłości, aby umożliwić ich dalsze technologiczne przetwarzanie przez zautomatyzowane algorytmy. Powyższe posłuży poprawie prognozowania, optymalizacji operacji i alokacji zasobów, co powinno wpływać na zapewnienie kluczowej przewagi konkurencyjnej gospodarce europejskiej oraz lepszego dopasowania prowadzonej polityki wsparcia dla sektora. Takie działanie jest szczególnie potrzebne w sektorach o dużym wpływie na otoczenie, w tym, m.in. w zakresie klimatu i środowiska, jakim jest rolnictwo i sektor gospodarki żywnościowej.

Zdaniem Rządu RP zagadnienia ujęte w rozdziale 11 komunikatu (*Bring AI into play for climate and environment*) należałoby rozszerzyć o rolnictwo, dając tym samym wyraz dużej roli rolnictwa w kształtowaniu środowiska naturalnego, zaspokojeniu potrzeb żywnościowych społeczeństwa i potrzeby podejmowania intensywnych działań w tym zakresie.

11. Mikroprzedsiębiorstwa i startupy

Przedstawione w dokumencie orientacyjne koszty zapewnienia zgodności systemu AI z wymogami mogą stanowić znaczące obciążenie dla start-up-ów i małych dostawców. Do rozważenia jest wprowadzenie odpowiednich ułatwień dla podmiotów w skali mikro, aby uniknąć zbytniego zniechęcania ich do innowacji.

12. Konieczne działania uzupełniające na dalszych etapach pracy KE

Rząd RP oczekuje, że przedmiotowy komunikat KE zostanie uzupełniony o inicjatywę w zakresie określenia odpowiedzialności cywilnej poszczególnych aktorów cyklu życia systemu sztucznej inteligencji w ten sposób, że odróżni się odpowiedzialność użytkownika końcowego czy klienta od odpowiedzialności osoby operatora.

III. Stanowisko do projektu rozporządzenia ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (AI Act)

A. Wstęp. Zasady kierunkowe

Rząd RP w ocenie regulacji i inicjatyw dotyczących sztucznej inteligencji kieruje się zasadami kierunkowymi wyznaczanymi w dokumencie Polityka AI.

Rząd RP pragnie podkreślić, że zgodnie z przyjętą przez Rząd RP Polityką AI, każdy system sztucznej inteligencji w jej cyklu życia powinien spełniać łącznie trzy warunki:

1. zgodności z prawem,
2. inkorporować zasady i reguły etyki dla godnej zaufania sztucznej inteligencji,
3. być bezpiecznym i odpornym technicznie.

Są to warunki łączne, nie podlegające wybiórczemu stosowaniu ani relatywizacji.

Stopniowalność jest możliwa zatem wyłącznie:

1. na polu prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego- poprzez określanie przez prawodawcę warunków, np. w zakresie wprowadzenia do obrotu lub walidacji,
2. na polu etycznym- poprzez wzbogacenie wymaganego minimum ram etycznych godnej zaufania sztucznej inteligencji, o zasady które chce promować dodatkowo dostawca czy operator systemu AI, lub które wynikają z dodatkowych rekomendacji przyjętych przez Rząd RP lub organizacje międzynarodowe, których Polska jest członkiem,
3. na polu technicznym- poprzez ciągłą aktualizację stanu rzemiosła czy techniki w obszarze sztucznej inteligencji i implementację w cyklu życia danego systemu AI.

B. Poparcie dla kluczowych rozwiązań:

Rząd RP wyraża poparcie dla następujących zapisów projektu rozporządzenia:

- wprowadzenia kategorii zakazanych praktyk w zakresie sztucznej inteligencji,
- wprowadzenie kategorii systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka i adekwatnych do nich rozwiązań,
- możliwość aktualizacji wykazu systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka (Załącznik III) jednak w trybie przeglądu i nowego rozporządzenia a nie aktów delegowanych,
- kontrolę systemów AI ze strony człowieka,
- kontrolę sądowo-administracyjną „systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa” w postaci obowiązku uzyskania odpowiedniego zezwolenia wydanego przez niezależny organ administracyjny lub sądowy, umożliwiających stosowanie tego rodzaju rozwiązań,
- przepisy mające na celu wzmacnianie koncepcji „*wyjaśnialnej*” sztucznej inteligencji,
- propozycję piaskownic regulacyjnych jako narzędzia wspierającego innowacyjność i skrócenie ścieżki transferu wiedzy i komercjalizacji rozwiązań opartych na AI (z zastrzeżeniem autonomii państwa członkowskiego w zakresie wydawanych zezwoleń, określenia warunków piaskownicy regulacyjnej, a także procedur walidacyjnych i warunków dostępności).

C. Szczegółowe uwagi

1. Podejście oparte na ryzyku

Rząd RP popiera zaprezentowaną przez KE koncepcję regulacji jako opartej na ocenie ryzyka. Szczegółowe rozwiązania projektowanej regulacji wymagają jednak dalszej pracy, aby tekst prawny był jasny i nie budził wątpliwości z uwagi na zasadę pewności i bezpieczeństwa obrotu

i przyjęty wymiar ram etycznych dla godnej zaufania sztucznej inteligencji, a także wymóg zapewnienia odporności i bezpieczeństwa systemów sztucznej inteligencji.

Z zaproponowanych przez Komisję opcji poziomów interwencji wobec systemów AI (opcje 1 do 4) najbardziej wskazana jest wybrana przez KE opcja 3+. Zastosowanie opcji 4 *de facto* wyłącza sens dzielenia systemów na te wysokiego i niskiego ryzyka.

Projektowana regulacja obejmuje ocenę ryzyka w ramach cyklu życia systemu AI w trzech fazach: rozwoju, lokowania na rynku i użytku. W istocie jej przedmiotem nie jest sama technologia AI, ale jej wpływ jaki wykazuje w zastosowaniu w środowisku aplikacyjnym. Stąd proponowana jest stopniowalna miara oceny ryzyka tegoż wpływu: 1) począwszy od niedopuszczalnego ryzyka związanego z bezpieczeństwem, źródłami utrzymania i prawami człowieka, w tym obejściem świadomości i woli użytkowników (np. zabawki dla dzieci, scoring społeczny, scoring pracowniczy) – limitowanego bezwzględnym zakazem, 2) poprzez aplikacje wysokiego ryzyka - podlegające systemowi oceny *ex-ante* dopuszczalności do wprowadzenia do obrotu, 3) aplikacje ograniczonego ryzyka - obciążone jedynie obowiązkami transparentności wejścia człowieka w transakcję z udziałem np. czatbota lub awatar z inkorporacją zmanipulowanych cyfrowo obrazów lub nagrań wideo maski człowieka (*deep fake*), 4) aplikacje irrelevantne dla ryzyka jak np. gry – nieobjęte interwencją regulacji, ale jednak objęte zobowiązaniem urzeczywistnienia 7 zasad etycznych określonych w ramach koncepcji godnej zaufania sztucznej inteligencji jako aktu samoregulacji.

Ponadto, Rząd RP zwraca uwagę, że katalog systemów *high-risk* powinien pozostawiać możliwość rozszerzenia go w razie potrzeby. Zasadne wydaje się rozważenie większej liczby przesłanek do uznania systemu AI za system wysokiego ryzyka, niemniej powinien to być nadal katalog zamknięty przesłanek. Jednocześnie należałoby rozważyć aby proste metody oparte o metody regresji, czy drzewa decyzyjne zostały wyłączone z definicji wysokiego ryzyka, gdyż to może znacznie utrudnić funkcjonowanie istniejących już rozwiązań.

Mając na uwadze powyższe, Rząd RP popiera prezentowane w projektach podejście oparte na ryzyku i jego minimalizacji przy wdrażaniu rozwiązań z obszaru AI.

Oprócz przewidzianego czasu życia systemu AI wysokiego ryzyka, Rząd RP sugeruje uwzględnić również procedurę wycofania go z użytku po upływie tego okresu (art. 13, ust. 3e).

2. Kontrola ze strony człowieka

Rząd RP popiera rozwiązania mające na celu zapewnienie nadzoru człowieka nad systemami wysokiego ryzyka (por. motyw 48 i artykuł 14 projektu). Pozostawienie w gestii ludzkiego operatora, , m.in. podjęcia ostatecznej decyzji jest godnym poparcia rozwiązaniem, które przysłuży się zmniejszeniu potencjalnego negatywnego wpływu AI w systemach wysokiego ryzyka oraz pomoże budować zaufanie do rozwiązań opartych na AI. Zdaniem Rządu RP nadzór ludzki powinien być kluczowym elementem każdego narzędzia wykorzystującego sztuczną inteligencję w realizacji zadań w obszarze ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego, porządku publicznego, zarządzania granicą, migracją oraz azylem, jako czynnik budujący i umacniający zaufanie w obszarze bezpośredniego oddziaływania na prawa obywateli.

3. Pojęcie (definicja) sztucznej inteligencji

W ocenie Rządu RP szerokie zdefiniowanie zakresu pojęciowego „systemu sztucznej inteligencji” należy ocenić negatywnie i dążyć do jego doprecyzowania. Należy docenić próby KE ujęcia ogólnej odpornej na zmiany przyszłości definicji AI przy jednoczesnym uwzględnianiu podejścia technicznego i funkcjonalnego. Jednakże wątpliwości budzi z jednej strony kwestia zrelatywizowania systemu AI do zwykłego oprogramowania a z drugiej strony kwestia technik i podejść wymienionych w Załączniku I. W szczególności Rząd RP zwraca uwagę, na fakt, że są one ujęte w sposób mało precyzyjny (np. *metody oparte na logice i wiedzy* lub *podejścia statystyczne*), co może prowadzić do błędnego kwalifikowania, jako AI części istniejących i dostępnych na rynku systemów. W aktualnym brzmieniu rozporządzenia może zachodzić ryzyko, iż użycie jakichkolwiek narzędzi (np. statystycznych lub wspomagających w różnych procesach) spowoduje, iż te narzędzia będą definiowane jako „system sztucznej inteligencji”. Projekt nie wyjaśnia również relacji między AI a innymi terminami bazującymi na technologiach AI (np. uczenie się maszyn czy *deep fake*). Takie podejście jest niewłaściwe i należy dożyć do precyzji oraz wyłączenia z definicji systemu AI innych rozwiązań, czy też technologii cyfrowych (np. technik statystycznych lub odwróconej logiki przy uwzględnieniu obszaru zastosowania), które nie posiadają właściwości technologii agregowanych pod pojęciem AI. Należy rozważyć różne możliwości, których celem jest doprecyzowanie pojęcia AI (np. w postaci wprowadzenia definicji legalnej AI poprzez przeniesienie treści Załącznika I do samego rozporządzenia lub poprzez określenie obiektywnych parametrów tworzących systemy AI, a w szczególności przez wprowadzenie i określenie w rozporządzeniu pojęcia algorytmu).

Dodatkowo w Załączniku I należałoby rozważyć określone zmiany i uzupełnienia (np. w lit. c dodanie sformułowania *forecasting*). Z uwagi na istniejący potencjał sztucznej inteligencji może mieć ona szerokie zastosowanie do prognozowania zjawisk. Rzetelne prognozowanie ma kluczowe znaczenie dla podejmowania właściwych decyzji i może być przesądzające dla podjęcia takiej a nie innej decyzji wpływając przez to na zachowania osób, jednostek gospodarczych, administracji. Z tego względu zachowanie wysokich standardów w tym zakresie ma kluczowe znaczenie dla użytkowników tej technologii.

4. Pozostałe definicje

W ocenie Rządu niezbędne jest uwzględnienie lub doprecyzowanie szeregu definicji ujętych w projekcie (por. art. 3 projektu). Brakuje wśród nich definicji „użytkownika końcowego” czy „klienta systemu sztucznej inteligencji”. Jednocześnie nie do zaakceptowania jest utożsamienie operatora z użytkownikiem, jeśli miałby być nim każdy nawet użytkownik końcowy, jak lekarz czy sędzia. Należy te pojęcia rozdzielić i stworzyć odmienną siatkę oceny ryzyka.

W katalogu definicji legalnych zawarto bardzo ogólną definicję *dającego się przewidzieć niewłaściwego wykorzystania*, bazując na negacji *niezgodności z przeznaczeniem* (por. art. 3 ust. 13 projektu). Zagadnienie to wymaga ponownej refleksji, gdyż przeznaczenie systemu sztucznej inteligencji może podlegać dookreśleniu w trakcie używania.

Zdaniem Rządu RP istotne jest także uszczegółowienie bezpośrednio samych definicji organów i jednostek (jednostka notyfikująca, jednostka oceniająca, jednostka notyfikowana), które stanowią przedmiot oddzielnych obszernych paragrafów, w tym tych określających ich prawa i obowiązki np. w przypadku jednostki oceniającej określenie, jakie organizacje mogą pełnić taką funkcję (organy państwowe, agencję naukowo-badawcze, przedsiębiorstwa, ich konsorcja itp.

5. Dane

Na poparcie zasługują proponowane w projekcie rozwiązanie mające na celu ochronę danych osobowych, poprzez monitorowanie i ocenianie stosowania przepisów rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych (RODO,) jak również kontrolę systemów sztucznej inteligencji pod kątem wypełniania praw podstawowych.

Rząd RP wskazuje, że przy kreowaniu rozwiązań z obszaru AI niezbędne jest wzięcie pod uwagę istniejących już w obrocie prawnym UE ram prawnych zapewniających, m.in. ochronę danych osobowych i prywatności, m.in. dla opracowania przepisów dot. certyfikacji czy kodeksów postępowania. Należy zauważyć, że RODO stworzyło standardy dotyczące ochrony danych osobowych i jest promowane jako rozwiązanie globalne, którego zasady (m. in. Minimalizacja danych, ochrona danych na etapie projektowania) powinny być stosowane przy projektowaniu systemów AI. Należy dążyć do tego, żeby niniejszy projekt w jak największym zakresie odzwierciedlał te standardy i nie doprowadził do ich obniżenia lub wprowadzenia niezależnego, równoległego porządku przetwarzania danych osobowych w ramach niniejszego projektu. Należy również uważać na ryzyko wystąpienia luki prawnej, w której sytuacji wykreowane w związku z wdrażaniem projektu i rozwiązań AI nie będą objęte ochroną już istniejących regulacji prawnych (np. RODO), a w projekcie zabraknie narzędzi zapewniających odpowiednie środki ochrony (np. zapewnienie przejrzystości wszystkich systemów AI). Rząd RP podnosi potrzebę weryfikacji pojęć zdefiniowanych jak dane treningowe, dane testowe i dane walidacyjne określone w projekcie rozporządzenia w kontekście potrzeby ustalenia czy oprogramowanie przeznaczone do treningu, testu lub walidacji tych danych także miałyby być uznane za system AI, szczególnie wobec niejasnej relacji do pojęcia „bazy wiedzy”.

Należy również dążyć do tego, aby projekt rozporządzenia wskazywał, opisywał i przypisywał obowiązki oraz odpowiedzialność różnych stron – użytkownika, dostawcy, importera lub dystrybutora systemu AI. W szczególności przy przetwarzaniu danych osobowych, szczególną uwagę należy zwrócić na spójność tych ról i obowiązków z pojęciami administratora danych i przetwarzającego dane, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

6. Aktualizacja systemów wysokiego ryzyka

Wątpliwości budzi proponowana treść Załącznika III, dotycząca aktualizacji wykazu systemów AI wysokiego ryzyka z punktu widzenia przewidzianego zakresu poszczególnych kategorii w nim uwzględnionych. W szczególności Rząd RP wyraża opinię, że zastosowanie sztucznej inteligencji w obszarze *identyfikacja i kategoryzacja biometryczna osób fizycznych* powinna stanowić przejaw praktyk niedozwolonych. Ponadto w Załączniku III wskazane byłoby

uwzględnienie systemów medycznych. Aktualizacja systemów AI wysokiego ryzyka nie powinna odbywać się w formie aktów delegowanych (patrz poniżej).

7. Punktowanie społeczne (*social scoring*)

Rząd RP jest zdania, że wyrażony w projekcie rozporządzenia (por. w szczególności motyw 17) sprzeciw wobec stosowania „punktowania społecznego” powinien być wzmocniony, a podobne praktyki należy ocenić jednoznacznie negatywnie i zakazać ich stosowania. Jednocześnie, zapisy rozporządzenia, oprócz dyskryminacyjnego traktowania pewnych grup osób na podstawie ich zachowania (por. art. 5 ust. 1c) powinny zwracać uwagę również na preferencyjne traktowanie pewnych grup osób na podstawie takich samych przesłanek, co może stanowić „miękką” choć nie mniej groźną formę takiej działalności.

Projekt rozporządzenia słusznie wskazuje systemy AI wykorzystywane do oceny zdolności kredytowej jako systemy wysokiego ryzyka. Nie należy jednak zapominać, że podobne narzędzia mogą być wykorzystywane przez ubezpieczycieli do oceny ryzyka potencjalnych klientów, co może prowadzić do podobnych rezultatów jak w przypadku kredytobiorców. Sugerujemy wzbogacenie zapisów rozporządzenia o ten obszar i ujęcie systemów AI wykorzystywanych do oceny ryzyka ubezpieczeniowego jako systemów wysokiego ryzyka.

Pozytywnie należy ocenić zapisy dotyczące redukcji „nieprzejrzystości” (*opacity*, motyw 47). W opinii Rządu RP, osoby fizyczne powinny jednak mieć również prawo do poznania podstaw decyzji wydanej w ich sprawie (z wykorzystaniem systemu AI). Informacja ta powinna być zrozumiała, czytelna i łatwo dostępna.

8. Biometria

W opinii Rządu RP zasługują na aprobatę próby utrzymania jednolitości używanej w projekcie terminologii w stosunku do wyrażen funkcjonujących już w obowiązujących regulacjach prawnych, takich jak np.: „dane biometryczne”, które mają być interpretowane zgodnie ze znaczeniem określonym, m.in. w RODO. Jednocześnie Rząd RP dostrzega potrzebę analizy katalogu i zakresu użytych w projekcie definicji, w celu ustalenia precyzyjnych granic dla narzędzi i systemów regulowanych w projekcie.

W opinii Rządu RP proces zdalnej identyfikacji biometryczna stwarza wysokie ryzyko głębokiej ingerencji w życie prywatne osób i praw podstawowych jednostek. Ryzyko dla praw podstawowych związane ze stosowaniem AI w systemach automatycznego rozpoznawania cech ludzkich w przestrzeniach publicznych lub kategoryzowania osób ze względu na pochodzenie etniczne, płeć, przekonania polityczne, orientację seksualną lub z innych powodów, które mogą prowadzić do dyskryminacji, uzasadnia podjęcie dyskusji o wprowadzeniu generalnego zakazu takiego przetwarzania danych. Również systemy AI wykorzystujące emocje do tworzenia prognoz lub analiz, wymagają kompleksowego rozważenia pod kątem minimalizacji zagrożeń dla praw podstawowych. Z drugiej strony, Rząd RP stoi na stanowisku, iż ocena ryzyka zastosowania danego systemu, w tym ewentualnych negatywnych implikacji dla praw podstawowych jednostek, powinna także uwzględniać ryzyko niezastosowania danego narzędzia z punktu widzenia potencjalnych i realnych zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego. Biorąc powyższe pod uwagę, ewentualna dyskusja nad

określeniem ścisłych wyjątków od zakazu stosowania zdalnej identyfikacji biometrycznej do celów działań organów ścigania powinna uwzględniać szczególne uwarunkowania w szczególności w zakresie ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego oraz specyfiki roli organów publicznych co tego celu powołanych. Dlatego ewentualne przetwarzanie danych biometrycznych w celu jednoznacznej identyfikacji osoby fizycznej musi odbywać się na podstawie prawa unijnego lub krajowego, z zastrzeżeniem wymogów proporcjonalności, poszanowania istoty prawa do ochrony danych i odpowiednich zabezpieczeń, a regulacjami tym związane wymagają szczegółowego namysłu. Rząd RP dostrzega potrzebę dyskusji nad zakresem regulacji dotyczącej zdalnej identyfikacji biometrycznej opisanej w projekcie z uwzględnieniem ryzyka błędnej oceny osoby poddanej przez system sztucznej inteligencji wykorzystujący techniki biometrii, w tym roli czynnika ludzkiego w wyeliminowaniu błędów lub pomyłek tego systemu, a także uwzględnienia sytuacji, gdzie skuteczność systemów AI, np. rozpoznania twarzy może być wyższa niż dokonana przez zmysły człowieka.

Jednocześnie Rząd RP pragnie podkreślić, że istotą biometrii jest nie tyle jest identyfikacja, ale jej negatywny wpływ na ocenę osoby jej poddanej i możliwe wystąpienie szkody fizycznej i psychicznej. Ryzyko leży nie tyle w samej identyfikacji, ale dokonaniu przez ten system szkodliwej oceny poddanej technikom biometrii osoby. Wątek ten winien zostać szczególnie zaadresowany w projektowanej regulacji. Należy w tym zakresie uwzględnić ochronę praw podstawowych w przypadku stosowania identyfikacji biometrycznej z wykorzystaniem systemów sztucznej inteligencji także nie w czasie rzeczywistym, ale analizy off-line.

Rząd RP pragnie zaznaczyć, że nie wszystkie systemy identyfikacji biometrycznej wymagają wykorzystania AI. Stąd regulacje w tym zakresie powinny dotyczyć raczej systemów biometrycznych jako takich, a nie technologii wspierającej. Podobna uwaga dotyczy kwestii zarządzania infrastrukturą krytyczną (*Management and operation of critical infrastructure*) i treningu zawodowego (*vocational training*). Obie te kwestie wymagają regulacji niezależnie od wykorzystania w nich lub nie systemów AI.

9. Wyjątki od biometrii

Rząd RP popiera kierunkowo zakaz stosowania „systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa”. Jest to jeden z podstawowych przejawów zastosowania AI, który może prowadzić do naruszenia praw podstawowych. Rząd RP zastrzega jednocześnie, iż sformułowanie wyjątków od zakazu stosowania „systemów zdolnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa (RBI) powinno uwzględniać szczególne uwarunkowania w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz specyfiki roli organów publicznych co do tego celu powołanych. Za wprowadzeniem zakazu w tym zakresie opowiadają się liczni interesariusze, w tym spółki technologiczne, jak również Europejska Rada Ochrony Danych (EROD) i Europejski Inspektor Ochrony Danych (EIOD). Dlatego Rząd RP będzie zmierzał do ograniczenia katalogu wyjątków od zakazu stosowania tego rodzaju systemów z uwagi na znaczące ryzyko ich nadużywania w stosunku do obywateli RP.

Rząd RP opowiada się za doprecyzowaniem wyjątków od zakazu stosowania „systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa”, a zwłaszcza wyjątku sformułowanego w art. 5 ust. 1 lit. d. projektu.

Jego nadmiernie szeroki zakres wydaje się potencjalnie znacznie ograniczać przewidziany w tym artykule zakaz. Dodatkowo jest wewnętrznie sprzeczny kwestionując istotę tego rodzaju systemów (np. możliwość ich zastosowania do zapobiegnięcia konkretnemu, poważnemu i bezpośredniemu zagrożeniu życia). W opinii Rządu RP zbyt szeroko ujęto odwołanie do decyzji ramowej 2002/584/JHA. O ile nie budzi wątpliwości możliwość zastosowania AI do możliwości szybkiego wykrywania osób podejrzewanych o przestępstwa terrorystyczne, czy poszukiwanie dzieci, o tyle stosowanie analogicznych systemów do wykrywania sprawców oszustw finansowych lub przestępstw zagrożonych karą o dolnej granicy minimum 3 lat pozbawienia wolności może rodzić pole do nadużyć ze strony organów państw członkowskich. Wydaje się, że kryteria w tego rodzaju przypadkach powinny zostać zaostrzone w kierunku rzeczywistego utrzymania zakazu systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa.

Należy określić ściśle i jasno przesłanki dotyczące zastosowania zapisu art. 5 ust. 3²¹ w zakresie okoliczności umożliwiających stosowanie *systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa bez wcześniejszego uzyskania zezwolenia*, a także zapewnić ochronę praw podstawowych. Aktualnie brzmienie przepisu budzi obawy co do możliwości nadużywania go w praktyce.

Rząd RP zauważa potrzebę lepszego ukształtowania regulacji ograniczających stosowanie systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym. Treść przepisów powinna wprost umożliwić wykorzystanie systemów identyfikacji biometrycznej w sytuacjach poszukiwania osób zaginionych, a zwłaszcza niepełnoletnich lub z chorobami, które wpływają na zaburzenia pamięci, umiejętność komunikacji lub samodzielnego podejmowania decyzji (np. choroba Alzheimera).

10. Prawa podstawowe i ich ochrona

Rząd RP chciałby również włączyć się w dyskusję dotyczącą podstaw prawnych przetwarzania danych w systemach AI, włączając w to systemy wysokiego ryzyka (m.in. art. 10 ust. 5 projektu). Wiele rozwiązań wskazanych w projekcie wiąże się z przetwarzaniem danych osobowych, w związku z tym w pracach nad projektem rozporządzenia należy mieć na uwadze opinię Europejskiej Rady Ochrony Danych i Europejskiego Inspektora Ochrony Danych co do treści projektu.²²

Rząd RP podkreśla również, że w dokumencie (lub załącznikach) brakuje analizy już istniejących systemów pod kątem oceny ich odporności na uprzedzenia (*bias*) i ilości popełnianych błędów. Warto również zwrócić uwagę, że ludzie (*natural persons*), którzy mieliby nadzorować działanie systemów AI mogą być tak samo- jeśli nie bardziej- podatni na uprzedzenia. Rząd RP uważa, że bardzo trudne będzie zapewnienie, że osoby nadzorujące

²¹ W należyście uzasadnionych nagłych przypadkach można jednak rozpocząć wykorzystywanie systemu bez zezwolenia, a o zezwolenie można wystąpić dopiero w trakcie lub po zakończeniu wykorzystywania

²² [EDPS - EDPB Joint Opinion 5/2021 on the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence \(Artificial Intelligence Act\)](#)

systemy sztucznej inteligencji nie będą przenosić na nią swoich przekonań i uprzedzeń, ale przede wszystkim błędów, nawet niezawinionych. Prawdopodobnie takie osoby nie będą przechodzić testu utajonych uprzedzeń (*Implicit Association Test*). Dlatego zdaniem Rządu RP nie da się ocenić, czy będą podejmować bardziej sprawiedliwe decyzje niż systemy informatyczne.

Przejawem praw podstawowych jest dostęp do informacji nt. AI. Rząd RP zwraca uwagę na brak rozwiązań mających na celu zagwarantowanie jednostkom, które podlegają zastosowaniu systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka, dostępu do informacji dotyczących ich działania. Zdaniem Rządu RP na przemyślenie zasługuje wprowadzenie w art. 52 obowiązku, który dotyczyłby zastosowań sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka, wykraczającego poza informowanie jednostek o tym, że *prowadzą interakcję z systemem sztucznej inteligencji* i polegającego na udostępnianiu np. linku do informacji dostępnych w bazie danych, opracowanej na podstawie art. 60.

Rząd RP pragnie również podkreślić brak wystarczających propozycji w zakresie zwiększenia przejrzystości zastosowań systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka dla osób poddawanych w ich ramach ocenie oraz ich praw w odniesieniu do możliwości kwestionowania decyzji wydawanych z użyciem takich systemów. Wskazane jest wzmocnienie praw jednostek w tych aspektach, zwłaszcza w związku z brakiem pewności, na ile rozwiązania dotyczące zautomatyzowanego podejmowania decyzji mogą być skuteczne w odniesieniu do decyzji wydawanych z użyciem systemów bazujących na sztucznej inteligencji. Rząd RP sugeruje wprowadzenie obowiązku publikacji ocen ryzyka przeprowadzanych w zakresie zastosowań sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka.

Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że choć projekt rozporządzenia odwołuje się w treści do praw podstawowych (por. np. art. 7 ust. 1 lit. b) brak szczegółowego odniesienia, w którym miejscu lub akcie prawnym są one ujęte i uregulowane co do istoty.

11. Demokratyzacja AI

Rząd RP zgłasza wątpliwości w zakresie zaliczenia pojęcia *demokratyzacja* jedynie do obszaru zalet AI i jednocześnie jego brak wśród potencjalnych zagrożeń dla demokracji, co w odniesieniu do wyborów w USA, czy coraz częstszych cyberataków pokazuje, że niewłaściwe wykorzystanie technologii może prowadzić również do skutków odwrotnych od zakładanych.

12. Rekrutacja

Rząd RP popiera rozwiązanie, zgodnie z którym systemy wysokiego ryzyka, , m.in. przeznaczone do rekrutacji, oceny zdolności kredytowej czy przeznaczone do podejmowania decyzji sądowych mają spełniać specjalnie zaprojektowane wymagania. Jednocześnie Rząd RP podkreśla, że gromadzenie danych, opracowywanie i testowanie wszystkich systemów AI powinno zapewniać ochronę danych osobowych i prywatności zgodnie z RODO. Rząd RP postuluje rozważenie rozszerzenia katalogu rozwiązań, dla których obligatoryjne jest przeprowadzenie oceny ryzyka, jak i widzi pole do dyskusji w zakresie tworzenia ocen ryzyka (również w celu ich dostosowania do standardów RODO) katalogów (kategorii) systemów AI i

ich zakresu czy instrumentów prawnych umożliwiających odwołanie się od skutków działania systemów AI.

13. Katalog obowiązków

Z systemem zakwalifikowanym do grupy wysokiego ryzyka powiązano rozbudowany katalog obowiązków (vide art. 16-29 projektu). Rząd RP pragnie zwrócić uwagę na potrzebę weryfikacji katalogu obowiązków związanych z tego rodzaju systemami. Niezbędna jest ocena zakresu obowiązków z zasadą proporcjonalności, czyli przeprowadzenie oceny odnośnie do konieczności zastosowania określonych środków w stosunku do oczekiwanego celu regulacji. Przykładowo za nadmiernie uciążliwe i nieproporcjonalne należy uznać niektóre obowiązki po stronie użytkowników systemów AI będących osobami fizycznymi (por. zapis art. 29 ust. 5 i 6 w zw. z art. 13 projektu).

Zdaniem Rządu RP na szczególną uwagę zasługuje obowiązek polegający na wdrożeniu systemu zarządzania ryzykiem (art. 9 projektu). Poszczególne sformułowania dotyczące tego systemu wymagają precyzji. Przykładowo, sformułowanie „cykl życia systemu sztucznej inteligencji” (por. art. 9 ust. 2) może być niejasne w kontekście początku i końca tego procesu. Można wyodrębnić, w którym momencie jest to już AI (np. w momencie komercjalizacji), a w którym momencie przestajemy mieć z nim do czynienia (np. całkowite wygaszenie AI). W przypadku brak możliwości jednoznacznego stwierdzenia warto rozważyć podanie przykładów powyższych zdarzeń. Jednocześnie w opisie systemu zarządzania ryzykiem brak informacji o tym, kto ocenia ryzyko jako „dopuszczalne” (por. art. 9 ust. 4 projektu). Warto jednocześnie wyodrębnić informacje na temat środków zarządzania ryzykiem, szczególnie ich specyfikację. Z kolei odnosząc się do testów oprogramowania (por. art. 9 ust. 7 projektu) należy wskazać, iż istnieje bardzo wiele ich rodzajów. Warto rozważyć uzupełnienie, nawet na wysokim poziomie ogólności, jakiego rodzaju są to testy.

Rząd RP wyraża również przekonanie, że obowiązki dostawców (art.16), producentów (art.24), upoważnieniach przedstawicieli (art.25), importerów (art. 26), dystrybutorów (art.27) powinny zostać bardziej ustrukturyzowane. Jednocześnie, zdaniem Rządu RP, niezbędne jest wzmocnienie określonych obowiązków, w tym obowiązków informacyjnych. W szczególności na gruncie w art. 22 projektu dostawca systemu powinien informować również jego użytkowników o zaistnieniu ryzyka w rozumieniu art. 65 ust. 1 projektu.

Równocześnie Rząd RP pragnie podkreślić, że dążąc do wprowadzenia nowych obowiązków w zakresie systemów AI należy oczekiwać by UE w stosunkach z państwami trzecimi dążyła do takiej konwergencji regulacyjnej, która gwarantowałaby podmiotom z UE równe konkurowanie na rynkach globalnych z podmiotami z państw trzecich. O ile bowiem w UE dojdzie do ograniczenia możliwości zastosowania określonych rodzajów systemów AI, należy zakładać że tego rodzaju ograniczenia nie zostaną wprowadzone w państwach które już teraz skutecznie konkurują z UE w rozwijaniu technologii AI

14. Obronność i bezpieczeństwo narodowe (klauzula wyłączeniowa)

W ocenie Rządu RP wątpliwości w projekcie rozporządzenia sposób uregulowania wpływu systemów AI na obronność, bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo wewnętrzne.

Przewidziana w projekcie rozporządzenia klauzula wyłączająca (por. art. 2 ust. 3 projektu) jest dalece nieprecyzyjna i stwarza poważne ryzyko możliwości rozciągnięcia zakresu zastosowania cywilnych rozwiązań dotyczących AI na ich wykorzystanie w celach obronnych i bezpieczeństwa narodowego. Rząd RP negatywnie ocenia zapis o „systemach sztucznej inteligencji stosowanych jedynie do celów wojskowych”. W projekcie rozporządzenia zabrakło skonkretyzowania (np. w formie enumeracji), jakie to systemy. W to miejsce należy rozważyć zapis o systemach AI stosowanych jedynie do celów cywilnych. W konsekwencji proponowane rozwiązanie może prowadzić do zagrożenia dla żywotnych interesów RP. Rząd RP podkreśla, że zgodnie z art. 4 ust. 2 Traktatu o UE obronność i bezpieczeństwo narodowe pozostają w wyłącznej kompetencji państw członkowskich. Dlatego Rząd RP opowiada się za takim uregulowaniem systemów AI, które będą pozostawać bez jakiegokolwiek wpływu na ich wykorzystanie do celów obronnych i bezpieczeństwa narodowego.

15. System kontroli i nadzoru. Europejska rada ds. sztucznej inteligencji

Projekt rozporządzenia wprowadza określony system kontroli i nadzoru nad systemami AI. Każde państwo członkowskie ustanawia lub wyznacza właściwe organy krajowe na potrzeby zapewnienia stosowania i wdrażania projektu rozporządzenia. Zdaniem Rządu RP niezbędne jest skoordynowanie rozwiązań w tym zakresie z zapisami o systemie kontroli i nadzoru dotyczącymi usług cyfrowych (DSA) i zarządzania danymi (DGA), co pozwoli na uspołnienie rozwiązań sprzyjając prawidłowemu rozwojowi rynku wewnętrznego UE.

Rząd RP popiera stworzenie Europejskiej rady ds. AI w strukturze i z kompetencjami określonymi w projekcji rozporządzenia. Rząd RP postuluje jednak, aby oprócz Przewodniczącego wskazanego przez Komisję, Rada miała również współprzewodniczącego wybranego spośród przedstawicieli państw członkowskich. Da to państwom członkowskim większy realny wpływ na działania Rady i pozwoli na pełniejszy udział w jej pracach w duchu wspólnej odpowiedzialności.

16. System niskiego ryzyka

Zdaniem Rządu RP wymagania wobec systemów niskiego ryzyka (por. Tytuł IX projektu) są absolutnie minimalne, i należy to uznać jako dobry kierunek wspierania innowacyjności. Jednak zasadne byłoby podkreślenie wspólnego dla tych systemów wymogu informowania użytkownika o tym, że prowadzi on interakcję z systemem AI, który został zakwalifikowany przez samoocenę do systemów niskiego ryzyka.

17. Nieprecyzyjność pojęć

W projekcie rozporządzenia zawarto wiele nieprecyzyjnych pojęć, które wymagają doprecyzowania. W szczególności Rząd RP wskazuje na konieczność doprecyzowania następujących z nich:

- *mechanizmy podprogowe*
- *w czasie rzeczywistym (nieznaczne opóźnienie)*
- *istotne zniekształcenie zachowania*
- *wynik dyskryminacyjny*
- *szkoda psychiczna*

- *zachowanie społeczne*
- *poważny incydent*
- *szkoda* (por. art. 5. ust. 1 lit. a projektu)
- *tendencyjność* (por. art. 10 ust. 2 lit. f projektu)
- *kompetencje wewnętrzne* (art. 33 ust. 10);
- *rozsądny termin* (por. art. 67 projektu)
- *sposób proporcjonalny* (por. art. 61 projektu)

Zdaniem Rządu RP powyższe pojęcia powinny zostać doprecyzowane. Powinna istnieć możliwość ich kwantyfikacji czy określenia elementów składowych. Bez odpowiedniego sprecyzowania będą negatywnie wpływać na stosowanie rozporządzenia.

18. Upoważniony przedstawiciel

Projekt rozporządzenia wprowadza instytucję upoważnionego przedstawiciela (*authorized representative*) (por. art. 25 projektu). Zagadnienie przedstawiciela prawnego podmiotu pochodzącego z państwa trzeciego, który zamierza wprowadzić do obrotu w UE określone towary lub usługi jest równolegle rozstrzygane w wielu innych aktach prawnych dotyczących technologii cyfrowych. W szczególności problematyka konieczności ustanawiania w UE przez podmioty z państw trzecich przedstawiciela prawnego, w sytuacji braku siedziby w jednym z państw członkowskich UE, została uregulowana w projektach aktów prawnych dotyczących zarządzania danymi (DGA) i usług cyfrowych (DSA). **Rząd RP, mając na uwadze wzrost znaczenia wpływu podmiotów z państw trzecich na gospodarkę cyfrową UE oraz przywiązanie do podstawowych zasad rynku wewnętrznego, postuluje ujednoczenie sposobu reprezentowania podmiotów z państw trzecich w prawie unijnym.** W szczególności niezbędne jest określenie szczegółowego zakresu kompetencji upoważnionego przedstawiciela (np. zakres reprezentacji, zakres odpowiedzialności, obowiązki informacyjne, czy wpływa na zobowiązania podatkowe).

19. Piaskownice regulacyjne

Rząd RP kierunkowo popiera koncepcję, tzw. piaskownic regulacyjnych dla AI. Rząd RP zastrzega autonomię państw członkowskich UE w zakresie wydawanych zezwoleń, określenia warunków piaskownicy regulacyjnej, a także procedur walidacyjnych. Zdaniem Rządu RP uszczegółowienia i doprecyzowania wymaga obszar zasad i warunków funkcjonowania piaskownic regulacyjnych w zakresie AI, w tym kryteria kwalifikowalności i procedury regulujące ubieganie się o uczestnictwo w piaskownicy, selekcję uczestników, uczestnictwo i rezygnowanie z uczestnictwa w piaskownicy regulacyjnej, a także kwestie dotyczące praw i obowiązków uczestników piaskownic określa się w aktach wykonawczych (por. art. 53 ust. 6 projektu). Mimo, że założono ich doprecyzowanie w aktach wykonawczych, warto mieć świadomość już na tym poziomie, że ich brak może stanowić istotne ograniczenie w rozwoju AI zwłaszcza w obszarze drobnych dostawców, a nie jest właściwe, aby warunki te były w sposób jednostronny określane przez KE w aktach wykonawczych. Wolność twórcza, wolność badań czy innowacji jest elementem krajowych porządków konstytucyjnych.

Rząd RP sugeruje, że powołanie piaskownic regulacyjnych systemów AI z art. 53 przez Europejskiego Inspektora Ochrony Danych nie powinno polegać na zastąpieniu autonomii państw członkowskich UE i wymaga ponownego rozważenia z uwagi na potrzebę

uwzględnienia ryzyka wpływu systemów AI nie tyle na dane co środowisko aplikacyjne, w szczególności człowieka, przemysł czy przyrodę. Wspomniane akty wykonawcze o z ust. 6 art. 53 winny szanować wspomnianą tu autonomię państw członkowskich.

Rząd RP pozytywnie odnosi się do inicjatywy oddolnego sporządzania kodeksów postępowania, których celem jest wspieranie dobrowolnego stosowania w odniesieniu do systemów AI wymogów związanych na przykład z równowagą ekologiczną, dostępnością dla osób niepełnosprawnych, udziałem zainteresowanych stron w projektowaniu i rozwoju systemów AI oraz różnorodnością zespołów rozwojowych, na podstawie jasno określonych celów i kluczowych wskaźników wydajności służących do pomiaru stopnia osiągnięcia tych celów. Pozostawienie inicjatywy w powyższym zakresie w rękach rynku pozwoli na elastyczne ukształtowanie regulacji dając szansę na adekwatne do możliwości przedsiębiorców ukształtowanie kosztów wprowadzenia i stosowania takich kodeksów

20. Treści tekstowe

Rząd RP podkreśla, że w art. 52 ust.3 należy dodać również pojęcie treści tekstowych (manipulowanie treściami tekstowymi jest również możliwe zwłaszcza w nieetycznych działaniach promocyjnych w tym reklamowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich wymiaru konsumenckiego). Z drugiej strony należy dopuścić wolność twórczą np. w postaci tworzenia masek artystycznych, jeśli nie jest ona przypadkiem, tzw. *deep fake* i spełnia wymogi godnej zaufania sztucznej inteligencji dla aplikacji niskiego ryzyka.

21. Ochrona środowiska

Należy się spodziewać, że sztuczna inteligencja będzie miała szerokie zastosowanie w przemyśle do zarządzania, kierowania i sterowania procesami produkcyjnymi w celu ich optymalizacji. Niewłaściwe jej stosowanie/zaprogramowanie może uwalniać do środowiska naturalnego substancji chemicznych, co będzie przyczyniać się do jego zanieczyszczenia lub skażenia. Z tego względu już na etapie jej tworzenia i wprowadzania na rynek technologia ta powinna być weryfikowana pod tym kątem. **Dlatego Rząd RP proponuje, aby w tekście rozporządzenia rozważyć wprowadzenie odwołania do pojęcia środowiska naturalnego (w art. 7 ust. 2, lit. c, dodać po wyrażeniu „harm to the health” wyrażenie, „natural environment”).**

22. Sektor publiczny i wymiar sprawiedliwości

Rząd RP pragnie zauważyć, że wymogi regulacyjne, przewidziane w rozdziale 2 projektu z pewnością znacząco wpłyną na koszt systemów informatycznych wykorzystujących sztuczną inteligencję w całym sektorze publicznym, w wymiarze sprawiedliwości. Jednocześnie w ramach wymiaru sprawiedliwości należy pozytywnie ocenić szeroki zakres obowiązków informacyjnych, który pozwoli każdemu użytkownikowi (w rozumieniu sędziów, ławników, referendarzy sądowych kuratorów, komorników, notariuszy, biegłych, stron postępowania i ich pełnomocników jak również stosowanym organom władzy publicznej, na podejmowanie przemyślanych decyzji w zakresie korzystania z systemów sztucznej inteligencji oraz ich prawidłowej eksploatacji na podstawie wartości nadzorczej roli człowieka. Finalnie jednak orzeczenie winno pozostać w uznaniu sędziego, a wszelka automatyka procesów

uproszczonych winna podlegać skoordynowanej i transparentnej walidacji tam gdzie może wystąpić potencjalne ryzyko dla ujmy prawom podstawowym w wymiarze sprawiedliwości. Szczególnego rozważenia wymaga zastosowanie systemów sztucznej inteligencji wobec zasady bezpośredniości przeprowadzenia dowodu i jawności postępowania.

Rząd RP stwierdza, że ewentualne regulacje w tym zakresie powinny uwzględniać, iż obie te zasady stanowią jedne z naczelných reguł prowadzenia postępowań zarówno cywilnych, jak i karnych, dlatego też ich charakter powinien pozostać nadrzędny. Jednocześnie przy tworzeniu ewentualnych ram prawnych, które określałyby użycie sztucznej inteligencji w procesach cywilnych lub karnych, należy pamiętać o przysługujących stronom uczestniczącym w procesie prawach, takich jak np. zasada humanitaryzmu (patrz art. 3 Kodeksu karnego) czy zasada ochrony dóbr osobistych (patrz art. 23, art. 24 Kodeksu cywilnego).” W miarę wdrażania w wymiarze sprawiedliwości algorytmów sztucznej inteligencji, w szczególności w zakresie objętym pkt. 5.a) (np. zwolnienie z kosztów sądowych), pkt. 6.d) (np. ocena dowodu) lub pkt. 8 (wspomaganie oceny faktów oraz ułatwienie ich kwalifikacji prawnej przez wymiar sprawiedliwości) Załącznika III, o którym mowa w art. 6.2. projektu pojawi się konieczność wypracowania metod ludzkiego nadzoru (*judge-oversight*) nad działaniem technologii (art. 29 ust. 2) w zakresie reguł etycznych godnej zaufania sztucznej inteligencji czy wskazanych przed producenta systemu AI, stworzenia struktur użytkownika monitorujących poprawność dostarczanych systemom sztucznej inteligencji danych (art. 29 ust. 3), szkolenia użytkowników, a także wdrożenia zarządzania sytuacjami w razie konieczności czasowego wyłączenia takiego systemu (art. 29 ust. 4). W tym kontekście, Rząd RP pragnie zasygnalizować, że ograniczona do skutków (społecznych) na poziomie UE ocena skutków regulacji w jej finansowym wymiarze nie uwzględnia znaczących kosztów dostosowania się w państwach członkowskich do przepisów przyszłej regulacji, zwłaszcza, że granice prawdopodobieństwa w odniesieniu do systemów sztucznej inteligencji wykorzystywanych w wymiarze sprawiedliwości będą musiały być zakreślone dość wysoko. Rząd RP dostrzega w projektowanej regulacji w obszarze wymiaru sprawiedliwości jedynie stworzenie ram, które będą ewoluować pod wpływem praktyki. Jednakże wobec szybkiego rozwoju technologii konieczne wydaje się już obecnie gromadzenie wiedzy oraz budowanie struktur, które zapewnią bezpieczne korzystanie ze sztucznej inteligencji przez organy władzy publicznej i zapewnienie dostępności do repozytoriów dobrych praktyk. Jednocześnie należy pamiętać o różnicach w cyfryzacji wymiarów sprawiedliwości wszystkich Państw Członkowskich, a także obejmujących je krajowych regulacjach prawnych.

23. Rolnictwo

Rząd RP podkreśla, że w rozporządzeniu należy doprecyzować istotność wpływu sztucznej inteligencji na rozwój rolnictwa 4.0, w tym m.in.: w rolnictwie precyzyjnym i obszarze tworzenia różnych narzędzi, tj. czujników naziemnych, dronów czy obrazów satelitarnych, które mogą zbierać dane podlegające dalszemu procesowi przetworzenia w ramach rozwiązań informatycznych wykorzystujących systemy samouczące i technologie AI.

24. Transport

Wykorzystanie sztucznej inteligencji w transporcie stanowi potencjał do poprawy jego funkcjonowania w zakresie sprawności, jakości i bezpieczeństwa we wszystkich wymiarach,

ale jednocześnie niedojrzałe i niesprawdzone technologie i rozwiązania niosą za sobą analogiczne ryzyko. Każdy system transportowy ma swoje uwarunkowania i charakter. Rozwiązania będą musiały być dostosowane do potrzeb i przetestowane w warunkach danego środowiska funkcjonalnego. Należy zapewnić warunki dla przeprowadzania takich testów: organizacyjne, kadrowe jak i infrastrukturalne.

25. Zdrowie

Zwraca uwagę, brak odniesienia w części normatywnej rozporządzenia do obszaru zdrowia i ochrony pacjenta. Systemy AI stosowane w ochronie zdrowia powinny zapewniać bezpieczeństwo ich użytkownikom oraz profesjonalistom medycznym, w tym bezpieczeństwo terapii. Powinny również respektować centralną rolę profesjonalisty medycznego w opiece nad pacjentem i wzbudzać jego zaufanie, a także respektować prawa pacjenta, w tym prawo do prywatności. Konieczne jest jednak również umożliwienie rozwoju europejskich systemów AI szanujących wyżej wymienione wartości. Jednocześnie obszar ochrony zdrowia z natury stanowi obszar wysokiego ryzyka. W związku z powyższym w sytuacji, w której będziemy jedynie mierzyli ryzyka i zagrożenia bez ewentualnych korzyści nie będzie możliwe w sposób całościowy spojrzenie na wpływ Systemu AI. Dlatego jedynie wspólne mierzenie korzyści i ryzyka (z uwzględnieniem odpowiednich proporcji oraz poszanowania fundamentalnych praw jednostki) zapewni całościowe, holistyczne spojrzenie na Systemu AI, jak również odpowiednie wykorzystania ich potencjału.

26. Wpływ regulacji AI na nowe trendy i polityki

Zdaniem Rządu RP wskazane jest również wyraźne odwołanie w projekcie rozporządzenia do AI w kształtowaniu się i rozwoju nowych polityk i trendów – Society 5.0 i Przemysł Przyszłości czy Przemysł 4.0, które w dokumencie są wymieniane w sposób opisowy.

27. Akty delegowane

Rząd RP jest przeciwny regulowaniu istotnych elementów projektu rozporządzenia w formie aktów regulowanych. Do istotnych elementów rozporządzenia należy zaliczyć możliwość decydowania o technologiach, które stanowią podstawę systemów AI, a które zostały ujęte w Aneksie I (vide art. 4 projektu), jak również określanie katalogu technologii AI wysokiego ryzyka (por. art. 7 ust. 1 projektu). W tym względzie Rząd RP będzie się kierował zapisami art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu UE.

28. Relacja do innych aktów prawnych

Rząd RP zwraca uwagę, że należy dążyć do stworzenia takiej wersji projektu, która będzie uzupełniała, a nie wykluczała czy powtarzała zapisy już obowiązujących bądź planowanych aktów prawnych. W szczególności niezbędne jest skoordynowanie zapisów projektu rozporządzenia z pracami legislacyjnymi na forum UE dotyczącymi usług cyfrowych, rynków cyfrowych, zarządzania danymi, jak również maszyn w przemyśle.

29. Sankcje

Rząd RP stoi na stanowisku, aby kwestie wysokości kar i grzywien zostały przekazane do uregulowania przez państwa członkowskie UE, gdyż zaproponowane kary są rażąco wysokie dla polskich przedsiębiorców i nie uwzględniają różnic ekonomicznych pomiędzy państwami członkowskimi.

III. Uzasadnienie stanowiska RP

1. Celem przyjętej przez Radę Ministrów Polityki AI jest wsparcie społeczeństwa, firm, przedstawicieli nauki oraz administracji publicznej w wykorzystaniu szans z wiązanych z rozwojem AI, przy równoczesnym zapewnieniu ochrony godności człowieka oraz warunków do uczciwej konkurencji w globalnej rywalizacji;
2. Polityka AI uwzględnia kierunki polityczne w wymiarze międzynarodowym, prawnym, etycznym oraz wymiar standardów techniczno-organizacyjnych w całym cyklu życia sztucznej inteligencji, obejmującym projektowanie, badanie, rozwój, wdrażanie, stosowania, używanie, a także wyłączenie z obrotu i utylizowanie;
3. W ramach wspomnianych wymiarów Polityki AI, Rząd RP oceniając projektowane regulacje międzynarodowe kieruje się w szczególności wspieraniem współpracy europejskiej i pozaeuropejskiej, zachowaniem warunków uczciwej konkurencji, przeciwdziałaniem monopolizacji dostępu do danych oraz zamykaniu łańcuchów wartości, wspieraniem równoprawnej i zdecentralizowanej współpracy ośrodków badawczo-naukowych, ochroną talentów, eksportu usług, organizacji transgranicznych przestrzeni testowych dla AI, koordynacją programów pomocy publicznej i inwestycji zagranicznych;
4. W wymiarze etycznym Rząd RP stawia na wsparcie godności ludzkiej i zapewnienie autonomii człowieka wobec automatyki maszyn cyfrowych, ramy etyczne dla godnej zaufania sztucznej inteligencji oraz dążenie do wypracowania globalnego porozumienia w zakresie kodeksu zasad etycznych dla AI, co ma miejsce w ramach prac UNESCO;
5. W wymiarze prawnym Rząd RP stawia na wypracowanie legalnej definicji sztucznej inteligencji, która wspierałaby zasadę pewności i bezpieczeństwa obrotu, ochronę własności intelektualnej i tajemnicy przedsiębiorstwa, a także zachęcanie do dzielenia dostępu do danych;
6. Rząd RP uznaje za kluczowe wprowadzenie zasad odpowiedzialności cywilnej za szkody dostawców AI na zasadzie staranności, a operatorów AI na zasadzie ryzyka, jednocześnie konieczne jest rozróżnienie odpowiedzialności użytkowników końcowych od odpowiedzialności operatorów AI;
7. Rząd RP kieruje się oceną projektów regulacji z uwagi na ich wpływ w obszarze norm technicznych, zasady wzajemnego uznawania certyfikatów i protokołów zgodności, zapewnienia interoperacyjności oraz tworzenia standardów zarządzania danymi
8. Polityka otwartych danych wdrażana jest na poziomie strategicznym poprzez Program otwierania danych publicznych, który wyznacza cele polityki publicznej w tym zakresie oraz tworzy ramy organizacyjne do ich osiągnięcia. *Program otwierania danych na lata 2021-2027*²³ zawiera działania mające na celu, m.in.: zwiększenie dostępności danych na portalu dane.gov.pl, poprawę interoperacyjności i jakości danych, wzrost

²³ <https://monitorpolski.gov.pl/MP/2021/290>

wykorzystywania i wymiany danych czy stymulowanie rynku ponownego wykorzystywania zasobów kultury i danych naukowych;

9. Działaniom pozalegislacyjnym towarzyszą również prace nad wdrożeniem do legislacyjnego porządku krajowego *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/1024/UE z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego*. Projektowana ustawa ma na celu zwiększenie podaży wartościowych danych publicznych dostępnych do ponownego wykorzystywania. W ustawie wyodrębniono spośród informacji sektora publicznego nowe kategorie danych, tj. dane o wysokiej wartości (ich wykorzystywanie wiąże się z istotnymi korzyściami dla społeczeństwa, środowiska i gospodarki) oraz dane dynamiczne (dane podlegające częstym aktualizacjom lub aktualizacjom w czasie rzeczywistym, np. dane z czujników), do których dostęp będzie zapewniony za pośrednictwem API. W celu zwiększenia ilości danych dostępnych do ponownego wykorzystywania, zakresem zastosowania ustawy objęto dane, które dotychczas pozostawały poza regulacjami ponownego wykorzystywania, tj. dane pochodzące z przedsiębiorstw publicznych prowadzących działalność w wybranych sektorach gospodarki oraz dane badawcze, które zostały już udostępnione w publicznie dostępnym systemie teleinformatycznym. W projekcie zawarto również szereg nowych rozwiązań, które wykraczają poza minimum wyznaczone dyrektywą. Ich celem jest usprawnienie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego w Polsce oraz przyspieszenia procesu otwierania danych publicznych;
10. Na szczególną uwagę zasługują tzw. piaskownice regulacyjne, które mają być powoływane przez państwa członkowskie lub Europejskiego Inspektora Ochrony Danych. Dzięki temu, że zasady i warunki działania piaskownic regulacyjnych dotyczących sztucznej inteligencji, w tym kryteria kwalifikowalności oraz procedurę składania wniosków, wyboru, uczestnictwa i wycofania się z piaskownicy, a także prawa i obowiązki uczestników określać będą akty wykonawcze możliwe będzie zachowanie pewnej elastyczności niezbędnej dla opracowania wysoce innowacyjnych produktów;
11. Niektóre proponowane przepisy (np. art. 9, 11, 12, 16, 18, 19, 71) dotyczące systemów AI wysokiego ryzyka mogą powodować nadmierne bariery i utrudnienia dla rozwoju europejskich innowacyjnych produktów opartych o sztuczną inteligencję, podczas gdy oferta producentów spoza Europy będzie się znacznie szybciej rozwijała nie napotykając takich barier w trakcie wprowadzania ich na rynek w państwach trzecich, w których nie obowiązują równie restrykcyjne regulacje. Konieczne jest zagwarantowanie bezwzględnej zgodności produktów AI, wprowadzanych na rynek europejski przez producentów z krajów trzecich, z przepisami niniejszego rozporządzenia;
12. Należy zatem usunąć możliwą sprzeczność pomiędzy działaniami Unii Europejskiej z jednej strony finansującymi rozwój systemów AI przy jednoczesnym ryzyku nadmiernego obciążania przedsiębiorców – tworzeniu wymogów nieproporcjonalnie zwiększających koszty wprowadzania rozwiązań z zakresu AI na rynek (zapewnienie dodatkowych badań, testów, środków łagodzących ryzyko, rejestrów), zwłaszcza, jeśli dany system AI kwalifikuje się, jako system wysokiego ryzyka i wymaga zezwolenia (zgodnie z opisem w rozdziale I dotyczy to większości systemów);
13. Zwraca uwagę Rządu RP, że konieczność poniesienia powyżej przytoczonych kosztów, związanych ze spełnieniem lub dostosowaniem do spełnienia szeregu nowych

wymogów prawnych, może stworzyć barierę nie do przebycia dla małych innowacyjnych przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę nowe koszty dla firm oraz fakt, że rynek rozwiązań AI w Polsce cały czas się kształtuje i rozwija – może to znacząco wpłynąć na ewentualne obniżenie konkurencyjności polskich rozwiązań na rynku europejskim połączone z premiowaniem firm rozwiniętych. Rząd RP stoi na stanowisku, że konieczne są tu pogłębione konsultacje propozycji tych przepisów ze środowiskami biznesowymi i naukowymi. Jednocześnie podkreśla potrzebę zachowania autonomii w tworzeniu warunków dla piaskownic regulacyjnych lub określaniu sankcji za naruszenia wymogów rozporządzenia;

14. Stały rozwój technologiczny i postępująca digitalizacja tworzą także warunki do rozwoju działalności przestępczej na różnych płaszczyznach, w tym online. Sztuczna inteligencja będzie stanowiła kolejny krok w rozwoju informatyki śledczej, gdyż ogromna ilość danych pozyskiwanych z Internetu wymaga procesu uczenia maszynowego celem identyfikacji zagrożeń oraz procesów w nim zachodzących. Ustalenie wymagań dla systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka w obszarze szeroko pojętego bezpieczeństwa pozostaje kluczowym elementem systemu kompleksowej ochrony praw podstawowych. W opinii Rządu RP jednak, system ten powinien ustanawiać odpowiednie ramy dla stosowania narzędzi sztucznej inteligencji do celów organów ścigania i precyzować warunki brzegowe, wystrzegając się utrudniania skutecznej realizacji celów, takich jak ochrona bezpieczeństwa obywateli, porządku publicznego, zwalczanie nielegalnej migracji czy kontrola granic. W odniesieniu do możliwości wydzielenia problematyki wykorzystania narzędzi sztucznej inteligencji do celów organów ścigania oraz migracyjnych i azytowych z przedmiotowego projektu rozporządzenia i uregulowanie jej w ramach odrębnego aktu prawnego, mogłoby zapewnić możliwość kompleksowej regulacji wykorzystania sztucznej inteligencji w sposób dostosowany do potrzeb oraz uwarunkowań podmiotów realizujących zadania w obszarze ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego, porządku publicznego, zarządzania granicą, migracją oraz azylem;
15. Biorąc pod uwagę bardzo dynamiczny rozwój rozwiązań technologicznych oraz cele realizowane przez organy ścigania z zakresu np. monitorowania zagrożeń, prowadzenia wywiadu kryminalnego, rozpoznania, przeciwdziałania i reagowania na ataki terrorystyczne, nie można wykluczyć, iż wykorzystywane do celów wojskowych systemy zostaną wykorzystane także do celów związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego wykorzystywanych np. przez organy ścigania. Rozgraniczenie tego będzie niezwykle trudne, a potencjalny katalog rozwiązań wyłącznie tylko do celów wojskowych będzie bardzo ograniczony;
16. Projekt stwarza ryzyko przeregulowania wprowadzając kaskadę mechanizmów zgodności. Celowa jest weryfikacja czy wprowadzane rozwiązania nie duplikują obowiązków, czy są proporcjonalne i czy szanując zasadę bezpieczeństwa – szczególnie w obszarze zdrowia czy sfery publicznej – jednak nie ustalają nieproporcjonalnych barier dla rozwoju MMŚP.

1. Ocena skutków prawnych

Wniosek dot. rozporządzenia PE i RE ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (Akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmian niektórych przepisów

ustawodawczych UE²⁴ ma formę rozporządzenia. Zgodnie z art. 288 TFUE rozporządzenie ma zasięg ogólny. **Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE.**

W zakresie od art. 75 do 82 Akt w sprawie sztucznej inteligencji dokonuje zmian w istniejących rozporządzeniach UE w celu ich przystosowania do rozwiązań określonych w projekcie Aktu o sztucznej inteligencji. **Wdrożenie rozporządzenia co do zasady nie powoduje konieczności zmiany ustaw krajowych.**

Wdrożenie rozporządzenia będzie wymagało wyznaczenia krajowego organu pełniącego rolę organu nadzorczego dla oceny systemów AI wysokiego ryzyka. W Polsce dotychczas nie występuje organ wyspecjalizowany w sprawie sztucznej inteligencji stąd niezbędne będzie wprowadzenie do porządku prawnego i instytucjonalnego w Polsce krajowego organu nadzorczego, pełniącego jednocześnie funkcję organu notyfikacyjnego.

Projekt rozporządzenia przewiduje wydawanie aktów delegowanych w zakresie uznawania danej technologii za system AI oraz czy stanowi ona technologię wysokiego ryzyka. Istotne elementy unijnych aktów normatywnych nie mogą być jednak regulowane w postaci aktów delegowanych (por. art. 290 TFUE). Jeżeli celem aktu jest zapewnienie jednolitych warunków wykonywania prawnie wiążących aktów unijnych, to wskazana jest forma aktu wykonawczego, a nie delegowanego (zob. rozp. 182/2011). Do istotnych elementów projektu rozporządzenia należy zaliczyć możliwość decydowania o technologach, które stanowią podstawę systemów AI, a które zostały ujęte w Aneksie I (vide art. 4 projektu), jak również określanie katalogu technologii AI wysokiego ryzyka (por. art. 7 ust. 1 projektu).

Artykuły projektu rozporządzenia nie zapewniają samodzielnej (unijnej) podstawy prawnej do bezpośredniego zwracania się do dostawców systemów AI z nakazami lub zakazami. Wydawanie nakazów lub zakazów będzie wymagało krajowej podstawy prawnej;

2. Ocena skutków społecznych

Kształtowanie zaufania społecznego do systemów AI jest kluczowym celem projektu rozporządzenia. Stąd ustawodawca unijny opiera proponowane rozwiązania na koncepcji godnej zaufania sztucznej inteligencji dla każdego z systemów AI wyprodukowanych w UE lub stosowanych na jej rynku, a jednocześnie określa warunki i wymogi dla systemu AI według podejścia opartego na ocenie ryzyka jakie dane systemy niosą dla społeczeństwa, praw podstawowych, autonomii jednostki, gospodarki i bezpieczeństwa. Systemy niskiego ryzyka będą podlegały dobrowolnej samocenie, jednakże systemy wysokiego ryzyka będą musiały zostać poddane kontroli ex-ante przed ich wdrożeniem oraz ewaluacji ex-post w cyklu życia systemów AI. Celem jest zapewnienie nadzoru człowieka nad systemami AI, ich bezpieczeństwa, transparentności, rozliczalności, odporności oraz audytowalności. Skutki społeczne wdrożenia Aktu w sprawie sztucznej dotkną także obszaru edukacji ogólnej społeczeństwa w zakresie szans i ryzyk jakie niosą technologie sztucznej inteligencji tak dla konsumentów, odbiorców oferty rozrywkowej czy środowiska pracy. W dobie rozwoju sztucznej inteligencji kluczowe jest zapewnienie warunków dla wsparcia autonomii człowieka wobec wpływu systemów AI, a także zagwarantowanie ochrony godności ludzkiej i ochrony przed szkodą w środowisku aplikacyjnym systemów AI;

²⁴ Patrz- przypis 3

3. Ocena skutków gospodarczych

Spodziewane skutki gospodarcze- w zakresie korzyści- wiążą się głównie z większą harmonizacją prawa UE i wynikającym z niej polepszeniem funkcjonowania jednolitego rynku wewnętrznego dla systemów AI z europejskim znakiem jakości i rozpoznawalną marką godnej zaufania sztucznej inteligencji jako trzeciej drogi rozwoju systemów AI w warunkach konkurencji globalnej.

Wiąże się to, z połączeniem projektu rozporządzenia z interwencją KE w postaci skoordynowanego planu UE dla AI. Skoordynowanie wysiłków UE oraz państw członkowskich UE oraz aktywów w obszarze funduszy, infrastruktury, danych i umiejętności pozwoli zapewnić UE odporność gospodarczą i autonomiczność wobec konkurujących w zakresie AI gospodarek spoza UE. Jednocześnie wytwarzania godnej zaufania sztucznej inteligencji pozwoli na skalowanie rozwiązań powstających w UE na rynkach poza UE. Wdrożenie Aktu w sprawie sztucznej inteligencji ma na celu także oddziaływać na potrzebę zapewnienia zgodności systemów AI pochodzących od dostawców spoza UE a przeznaczonych do stosowania na terenie jednolitego rynku.

Wdrożenie aktu w sprawie sztucznej inteligencji skutkuje wprowadzeniem dodatkowych obciążeń regulacyjnych na przedsiębiorców związanych koniecznością spełnienia warunków dla systemów wysokiego ryzyka.²⁵ Jednakże dla zapewnienia równych szans warunki te są zaadresowane dla przedsiębiorców spoza UE, którzy będą zobowiązani przystosować dostarczane przez siebie systemy AI do wymogów rozporządzenia. Dla zniwelowania barier wejścia przewiduje się system dostępu do tzw. piaskownic regulacyjnych.

Istotną kwestią są sankcje za niespełnienie warunków rozporządzenia, np.:

- w przypadku wprowadzania do obrotu lub użytkowania systemów sztucznej inteligencji, które nie spełniają wymogów określonych w rozporządzeniu, państwa członkowskie UE będą musiały ustanowić i nakładać skuteczne, proporcjonalne i odstraszające kary, w tym administracyjne kary finansowe, i informować o nich KE;
- określono maksymalne wysokości kar, które należy uwzględnić:
 - do 30 mln euro lub 6 proc. całkowitego rocznego światowego obrotu w poprzednim roku obrotowym (w zależności od tego, która wartość jest wyższa) w przypadku naruszeń polegających na stosowaniu zakazanych praktyk lub w przypadku nieprzestrzegania wymogów dotyczących przetwarzania danych;
 - do 20 mln euro lub 4 proc. całkowitego rocznego światowego obrotu w poprzednim roku obrotowego w przypadku nieprzestrzegania któregokolwiek z pozostałych wymogów lub obowiązków określonych w rozporządzeniu;
 - do 10 mln euro lub 2 proc. całkowitego rocznego światowego obrotu w poprzednim roku obrotowym za przekazywanie jednostkom notyfikowanym i właściwym organom krajowym nieprawidłowych, niepełnych lub wprowadzających w błąd informacji w odpowiedzi na zapytanie;
- w celu zharmonizowania krajowych przepisów i praktyk w zakresie ustalania administracyjnych kar finansowych Komisja opracować ma stosowne wytyczne, kierując się opinią Europejskiej Rady ds. Sztucznej Inteligencji;

²⁵ [Nowe przepisy dotyczące sztucznej inteligencji – pytania i odpowiedzi \(europa.eu\)](https://europa.eu)

- również, instytucje, agencje i organy UE powinny dawać przykład, i z tego powodu będą one także podlegać tym przepisom i ewentualnym karom; do nakładania na nie kar finansowych uprawniony będzie Europejski Inspektor Ochrony Danych.

Istotne z punktu widzenia Polski jest zachowanie autonomii w zakresie nakładania kar przez polski organ nadzoru.

Koszty będą się wiązać z koniecznością dostosowania się do projektu rozporządzenia. Należy mieć na uwadze, że zostaną one przerzucone na konsumentów.

4. Ocena skutków finansowych

Po stronie budżetu państwa nowe regulacje będą oznaczały koszty dla organów publicznych w zakresie zapewnienia sprawnego egzekwowania przepisów, wypełniania zadań wynikających z projektu rozporządzenia, ustanowienia i działania krajowego organu nadzoru oraz wzajemnej współpracy tego organu i regulatorów w UE.

Inicjatywy w zakresie zadań organów publicznych w ramach projektu rozporządzenia oraz ewentualne koszty potrzebne do realizacji nowych zadań będą finansowane ze środków budżetu państwa będących w dyspozycji podmiotów zobowiązanych do realizacji tego przedsięwzięcia, w ramach limitu wydatków ustalanego corocznie, bez konieczności jego dodatkowego zwiększania w roku bieżącym, jak i w kolejnych latach budżetowych.

Środki finansowe niezbędne do wdrożenia niniejszego programu w latach 2021-2027 wynoszą łącznie 9,85 mln EUR (w cenach bieżących). Kwota ta będzie sfinansowana w ramach składki do budżetu ogólnego UE przez wszystkie państwa członkowskie, zgodnie z ich procentowym udziałem w sumie zasobów własnych UE. Oznacza to, że odpowiednia część polskiej składki w wysokości ok. 4,3% środków finansowych niezbędnych do wdrożenia niniejszego programu w latach 2021-2027 (co stanowi 423 tys. EUR) będzie przeznaczona na sfinansowanie ww. wniosku.

Po stronie Komisji Europejskiej szacunkowe środki finansowe pokrywane z budżetu ogólnego Unii Europejskiej niezbędne do wdrożenia niniejszego wniosku zostały zaplanowane również w instrumencie naprawy i odporności (RRF). Program RRF będzie centralnym elementem planu naprawczego UE w związku z pandemią, który zapewni bezprecedensową kwotę 672.5 mld EUR w postaci pożyczek i dotacji w celu wsparcia reform państw członkowskich UE. Co najmniej 20% tych środków zostanie przeznaczonych na działania wspierające cyfryzację, co stanowi kwotę ponad w wysokości 134 mld EUR w cyklu życia RRF²⁶. Co ważne, RRF może być wykorzystany do zwiększenia inwestycji państw członkowskich UE w obszar sztucznej inteligencji i wsparcie badań innowacji i testowania tak, aby przyspieszony rozwój i wykorzystanie sztucznej inteligencji przyczyniały się do ożywienia gospodarczego i społecznego oraz poprawiały konkurencyjność gospodarki w dłuższej perspektywie, co jest istotą Polityki dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020. W skoordynowanym planie dla AI KE zapewnia, że jego finansowanie w ramach RRF zostanie wzmocnione o środki z programu „Cyfrowa Europa” oraz programu „Horyzont Europa”, a także wpłynie na zwiększenie finansowania projektów innowacyjnych w ramach Funduszu Spójności.

²⁶ KE określa strategiczne wytyczne dotyczące wdrażania procedury naprawy i odporności, Instrument w rocznej strategii zrównoważonego wzrostu do 2021r. (ASGS), COM 2020) 575

Wyniki konsultacji publicznych:

W konsultacjach społecznych wzięły udział : Związek Cyfrowa Polska, Związek Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska, Członkowie Izby Gospodarki Elektronicznej, Polska Izba Ubezpieczeń, Prawo-Gospodarka-Zdrowie Kancelaria Banaszewska Modro, Konfederacja Lewiatan, Fundacja Panoptikon, Podgrupa ds. Bezpieczeństwa GRAI (lider p. Paweł Gruszecki), Podgrupa ds. etyki i Prawa GRAI (lider p. Roman Bieda), Podgrupa ds. badań, innowacyjności i wdrożeń (lider p. Dominika Kaczorowska-Spychalska), Fundacja Panoptikon. Wszystkie uwagi i opinie zostały rozważone i stosownie do ram polityki AI zaadaptowane w stanowisku Rządu RP.

WNIOSKI:

1. Vacatio legis

W ocenie Rządu RP przyjęty okres 2 lat może okazać się zbyt krótki na wypracowanie rozwiązań, które umożliwią spełnienie niezbędnych wymagań w odniesieniu do systemów wysokiego ryzyka, w tym certyfikacji. W związku z powyższym Rząd RP będzie dążył do wprowadzenia przepisów przejściowych do rozporządzenia zapewniających czas na przygotowanie dokumentacji zgodnie z wymaganiami, weryfikację systemów pod kątem określonych kryteriów, a także opcję derogacji w przypadku konieczności wprowadzenia ewentualnych modyfikacji. W tym kontekście istotnym wyzwaniem pozostaje zapewnienie odpowiedniej liczby specjalistów w zakresie sztucznej inteligencji/IT na rynku, a także wydłużenie procesu rozwoju i wdrażania narzędzi sztucznej inteligencji oraz kosztów z tym związanych wynikających z konieczności ubiegania się o certyfikację i sporządzenia niezbędnej dokumentacji oraz jej aktualizacji.

2. Akty delegowane

Istotne elementy unijnych aktów normatywnych nie mogą być regulowane w postaci aktów delegowanych (por. art. 290 TFUE). Jeżeli celem aktu jest zapewnienie jednolitych warunków wykonywania prawnie wiążących aktów unijnych, to wskazana jest forma aktu wykonawczego, a nie delegowanego (zob. rozp. 182/2011). Zauważa się, że propozycja zastosowania formy aktu delegowanego w projekcie rozporządzenia wynika tylko z faktu włączenia tych zagadnień do rozporządzenia w formie załącznika (choć podniesionego do rangi normatywnej). Ujawnienie się nowych technik lub sposobów wykorzystania systemów AI, jak również ich kwalifikacja jako systemy wysokiego ryzyka, winno podlegać namysłowi w toku zwykłego procesu prawodawczego z udziałem wielostronnych uzgodnień i poszanowania suwerenności państw członkowskich, w tym ich krajowych porządków konstytucyjnych. Proponuję się rozważyć formę zmiany załączników I i III projektu nie za pośrednictwem aktów delegowanych, ale w postaci przeglądu i zmiany rozporządzania lub aktów wykonawczych. Na zasadzie wyjątku, w przypadku konieczności utrzymania metody aktu delegowanego, akt ten dla swojego obowiązywania winien podlegać zgodzie Rady i Parlamentu Europejskiego.

3. Europejska rada ds. sztucznej inteligencji

W wyniku uchwalenia projektu rozporządzenia powstanie nowe unijne ciało konsultacyjno-doradcze w postaci Europejskiej rady ds. AI. Choć jej kompetencje są ograniczone może ona w sposób rzeczywisty kształtować środowisko AI w UE.

4. Krajowy organ nadzoru

W wyniku przyjęcia rozporządzenia w projektowanym kształcie, będzie konieczne wskazanie krajowego organu nadzorczego dla zapewnienia i stosowania rozporządzenia spośród organów właściwych. W Polsce dotychczas nie występuje organ wyspecjalizowany w sprawie sztucznej inteligencji stąd niezbędne będzie wprowadzenie do porządku prawnego i instytucjonalnego w Polsce krajowego organu nadzorczego, pełniącego jednocześnie funkcję organu notyfikacyjnego.

IV. Informacja w sprawie zgodności projektu aktu z zasadą pomocniczości

W opinii Rządu RP przedmiotowy wniosek jest zgodny z zasadą pomocniczości.

Cele niniejszego wniosku można lepiej zrealizować na poziomie UE niż państw UE. Pozwoli to uniknąć dalszej fragmentacji jednolitego rynku wskutek wytworzenia potencjalnie sprzecznych ram krajowych uniemożliwiających swobodny obrót towarów i usług z wbudowaną technologią AI. Solidne europejskie ramy regulacyjne w zakresie wiarygodnej sztucznej inteligencji zapewnią również równe warunki działania oraz ochronę wszystkich obywateli, wzmacniając jednocześnie konkurencyjność i bazę przemysłową Europy w dziedzinie sztucznej inteligencji. Co więcej, jedynie wspólne działania na szczeblu UE umożliwi ochronę suwerenności cyfrowej Unii oraz wykorzystanie unijnych narzędzi i uprawnień regulacyjnych w celu kształtowania globalnych zasad i norm.

V. Przedstawiciel Rządu upoważniony do prezentowania stanowiska

Adam Andruszkiewicz
Sekretarz Stanu
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
tel. 22 245 59 16
e-mail: Sekretariat.AAndruszkiewicz@mc.gov.pl